

**MERVÂNÎ HÜKÜMDARI
NASRÜDDEVLE
AHMED**

Arafat YAZ

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanhğı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-525-2

Kitap Adı

Mervânî Hükümdari Nasrüddevle Ahmed

Yazar

Arafat YAZ

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

REL037010

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖN SÖZ

Abbasi Halifeliği (750-1258), Altın Çağ olarak adlandırılan ilk yüzyıldan sonra merkezden uzak vilayetlerde kontrolü kaybetmeye başlamış, bu süreçte Mağrip ve Maşrik'ta yarı bağımsız devletler ortaya çıkmıştır. İran'da Tahirîler, Saffarîler ve Ziyarîler; Irak'ta Büveyhîler, Ukaylîler, Mezyedîler ve Hamdanîler; Suriye'de Nümeyrîler ve Mirdasîler hakimiyet kurmuşlardır. Bu dönemdeki mahalli devletlerden biri olan Mervânîler, 983-1085 yılları arasında Diyâr-ı Bekr Bölgesi'nde hüküm sürmüşlerdir.

Nasrüddevle Ahmed b. Mervân, (401-1010/453-1061) yaklaşık bir asır süren Mervânîler döneminin yarısında hükümdarlık yapmıştır. Onun döneminde Diyâr-ı Bekr Bölgesi siyasi, sosyal, ekonomik ve ilmi açılardan gelişmeye sahne olmuştur. Bu özellikleri dolayısıyla Nasrüddevle, sınırları dar olan bir coğrafyada hüküm sürmüş olmasına rağmen İslam tarihçilerinin ilgisine mazhar olmuştur. Tarihçiler, barış yanlısı bir dış politika takip ettiğini; ülkesinde huzur, güvenlik ve zenginliği sağladığını kaydetmişlerdir.

Sağlanan barış ve huzur ortamı sonucu Nasrüddevle döneminde çok sayıda ilim adamı ve şair Mervânî ülkesine akın etmiş ve burada onlarca eser telif etmişlerdir. Bu dönemde, başkent Meyyâfârikîn ve Âmid kenti yoğun bir imar faaliyetine sahne olmuştur.

Mervânîler Bizans'a karşı Selçuklular ile işbirliği yapmışlar ve Anadolu'nun fethi harekâtına destek vermişlerdir. Kürt aşiretleri, Mervânîlerle birlikte Arapların kontrolünde olan Diyâr-ı Bekr bölgesinden batı ve kuzeye doğru yayılmışlardır. Yine Nasrüddevle zamanında Kazerûnî ve Şâşî gibi âlimlerin çalışmaları sayesinde Şafîlik mezhebi bölgede benimsenmiştir.

Doktora çalışmasını esas alan bu eserin hazırlanmasında bana destek veren herkeşe en içten dileklerle şükranlarımı sunarım.

Arafat YAZ
Diyarbakır 2019

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
Mervânî Tarihine Genel Bir Bakış	1
A. Mervânîlerin Kökeni.....	1
B. Bâd b. Düstek (373-380/983-990) ve Mervânî Emirliği'nin Kuruluşu	5
C. Ebu Ali Hasan b. Mervân Dönemi (380-387/990-997)	11
D. Mümehhidüdevle Ebu Mansur Said b. Mervân Dönemi (387-997/401-1010).....	14
E. Nasrüddevle Ahmed b. Mervân Dönemi (401-453/1010-1061)	16
F. Nizamüddin Ebü'l-Kasım Nasr Dönemi (453-472/1061-1080)	16
G. Nâsrüddevle Mansur b. Nizâmüddîn Dönemi (472-478/1080-85) ve Mervânîlerin Yıkılışı.....	18

BİRİNCİ BÖLÜM

NASRÜDDEVLE'NİN HAYATI, KİŞİLİĞİ VE HÜKÜMDARLIĞA GEÇİŞİ .....

21

1.1. Kimliği	21
1.1.1. Adı, Lakabı ve Künyesi.....	21
1.1.2. Doğum Tarihi.....	24
1.1.3. Ailesi.....	26
1.1.4. Çocukluğu ve Gençliği	29
1.1.5. Evlilikleri	30
1.1.6. Çocukları	31
1.1.6.1. Sâdü'd-devle Ebü'l-Hasan Sâd	32
1.1.6.2. Said	33
1.1.6.3. Nizamüddin Nasr	34
1.1.6.4. Hüseyin	36
1.1.6.5. Mamık.....	37
1.1.6.6. Fadlun	37
1.1.6.7. İbrahim	37
1.1.6.8. İsko	39
1.1.6.9. Hasan	39
1.1.6.10. Ebü'l-Harb Süleyman	39
1.1.6.11. Şehinşah	40

1.1.6.12. Sittülmülk.....	41
1.1.6.13. Sittü Zübeyde.....	41
1.1.6.14. Sittü Zeynep.....	41
1.1.7. Siirt Valiliği.....	41
1.2. Hacı Şervîn b. Muhammed İdaresinde Mervânî Ülkesinin Durumu	44
1.2.1. Mümehhidüdevle Suikasti ve Şervîn'in Mervânî İdaresini Ele Geçirmesi.....	44
1.2.2. Şervîn'in Nasrüddevle'yi Yakalama Girişimi	48
1.2.3. Erzen Valisi Hoca Ebü'l-Kasım Isfâhânî'nin Nasrüddevle'yi Mervânî Emiri İlan Etmesi	50
1.3. Nasrüddevle-Şervîn Mücadelesi	55
1.3.1. Nasrüddevle'nin Meyyâfârikîn Üzerine Yürmesi ve Rabad'ın Yağmalanması.....	55
1.3.2. Şervîn'in Aldığı Tedbirler ve Yaptığı Planlar	56
1.3.3. Meyyâfârikîn Halkının İsyanı ve İbn Filûs'un Öldürülmesi.....	58
1.3.4. Şervîn'in Emirliği Bırakmak Zorunda Kalması ve Halka Teslim Olması	58
1.3.5. Şervîn'in Nasrüddevle'ye Teslim Edilmesi ve Öldürülmesi	61
1.4. Nasrüddevle'nin Mervânî Emiri Olması ve İlk İcraatları.....	62
1.4.1. Âmid Hakimi İbn Dimne'nin Nasrüddevle'ye Bağlılığını Bildirmesi	63
1.4.2. Egemenliğin Güçlü Devletler Nezdinde Pekiştirilmesi.....	64
1.5. Âmid Hakimi İbn Dimne'nin Ortadan Kaldırılması	67
1.6. Yönetim Anlayışı	71
1.6.1. Adaleti/Hakşinaslığı.....	71
1.6.2. Barışçıl Siyaseti	73
1.6.3. Siyasi Mültecilere Kapısını Açması	79
1.6.3.1. Yakubî Patriği IV. Dionysius'un İlticası.....	79
1.6.3.2. Büveyhî Emiri Melikü'l-Aziz b. Celalüddevle'nin İlticası.....	79
1.6.3.3. Büveyhî Veziri Ebu Sa'd'ın İlticası.....	80
1.6.3.4. Halife Kâim'in Ailesinin İlticası	80
1.6.3.5. Abbasî Veziri Reisürrüesâ İbnü'l-Müslime'nin Eşi ve Çocuklarının İlticası	81
1.6.3.6. İbnü'l-Mağribî'nin İlticası	81
1.6.3.7. İbn Cehîr'in İlticası	82
1.7. Kişiliği/Ahlaki Özellikleri	82
1.7.1. Merhameti	84
1.7.2. Yardımseverliği	86
1.7.3. Misafirperverliği.....	87
1.7.4. Dindarlığı	88
1.7.5. Akrabalarına Bağlılığı.....	88
1.7.6. Gündelik Hayatı.....	89
1.7.7. Eğlence Hayatı ve Lükse Düşkünlüğü	90

1.8. Vefatı	92
1.9. Değerlendirme.....	94

İKİNCİ BÖLÜM

NASRÜDDEVLE ZAMANINDA MERVÂNÎ ÜLKESİ, TOPLUMU VE HÜKÜMETİ .....

97

2.1. Mervânî Ülkesi.....	97
2.1.1. Sınırlar ve Komşu Emirlikler	97
2.1.2. Başkentler	100
2.1.2.1. Erzen	100
2.1.2.2. Meyyâfârikîn.....	101
2.1.2.3. Nasriyye Şehri.....	102
2.1.3. Mervânîlerin Önemli Şehirleri	102
2.1.3.1. Âmid (Diyarbakır)	102
2.1.3.2. Ceziretü İbn Ömer (Cizre).....	104
2.1.3.3. İ's'ird (Siirt)	105
2.1.3.4. Hısn-ı Keyfâ (Hasankeyf)	105
2.1.3.5. Mardin	105
2.1.3.6. Nasıbîn (Nusaybin).....	107
2.1.3.7. Rûhâ (Urfa)	108
2.1.3.8. Harran.....	109
2.1.3.9. Hilât (Ahlât).....	110
2.1.3.10. Bitlis	110
2.1.3.11. Enber (Anbar)	111
2.1.4. Diğer Mervânî Şehir, Kasaba ve Kaleleri.....	112
2.1.4.1. Süveydâ (Siverek)	112
2.1.4.2. Hettah (Atak).....	112
2.1.4.3. Dârâ.....	113
2.1.4.4. Düneyser (Koçhisar/Kızıltepe).....	113
2.1.4.5. Kefertûsâ.....	114
2.1.4.6. Tanza	114
2.1.4.7. Tel Fâfân	115
2.1.4.8. Hîlar/Alar	115
2.1.4.9. Kıf Unzur Kalesi	115
2.1.4.10. Eğil, Yemâniye ve Cebâbire Kaleleri	116
2.1.4.11. Haseniye (Zaho).....	116
2.2. Mervânîlerde Toplumsal Yapı	117
2.2.1. Dinsel Topluluklar	117
2.2.1.1. Müslümanlar	118
2.2.1.1.1. Şafiîler.....	120
2.2.1.1.2. Hanbelîler.....	122
2.2.1.1.3. Malikîler	123

2.2.1.1.4. Hanefiler.....	123
2.2.1.1.5. Şiiler	124
2.2.1.2. Hristiyanlar	125
2.2.1.2.1. Ermeniler	128
2.2.1.2.2. Süryaniler.....	130
2.2.1.3. Yahudiler	132
2.2.1.4. Diğer Dinî Gruplar (Zerdüştiler ve Sabiiler)	134
2.2.2. Etnik Yapı	135
2.2.2.1. Grekler (Rumlar).....	135
2.2.2.2. Araplar	135
2.2.2.3. Kürtler.....	138
2.2.2.4. Türkmenler	142
2.2.2.5. Farslar	144
2.2.2.6. Deylemiler.....	144
2.2.2.7. Gürcüler.....	145
2.3. Nasrüddevle Zamanında Hükümet Teşkilatı ve İdari Kadrolar	145
2.3.1. Emir/Hükümdar.....	147
2.3.1.1. Emirlik Alametleri	149
2.3.1.1.1. Unvan ve Lakaplar	149
2.3.1.1.2. Hutbe	150
2.3.1.1.3. Sikke.....	151
2.3.1.1.4. Hil'at.....	151
2.3.1.1.5. Tevki'	152
2.3.1.1.6. Taht	152
2.3.1.1.7. Tac	153
2.3.1.1.8. Tirâz	153
2.3.1.1.9. Bayrak.....	154
2.3.1.1.10. Saray	154
2.3.2. Veliht	156
2.3.3. Vezirler.....	157
2.3.3.1. Hoca Ebü'l-Kasım el-İsfahânî.....	159
2.3.3.2. Ebü'l-Kasım İbnü'l-Mağribî.....	161
2.3.3.3. İbnü'l-Bereke	170
2.3.3.4. Ahmed b. Yusuf el-Menazî	170
2.3.3.5. İbn Cehir	173
2.3.4. Divan Teşkilatı	181
2.3.4.1. Divanü'r-Resâil ve'l-İnşâ ve Kâtipler.....	183
2.3.4.1.1. Ebu Said el-Kebîr İbn Bahtîşû'	184
2.3.4.1.2. İbn Hammar	184
2.3.4.1.3. Ahmed b. Yusuf Ebu Nasr el-Menâzî	184
2.3.4.1.4. Ebü'l-Hasan el-Mürçî	185
2.3.4.1.5. Ebu Ali b. Mavsâlâyâ	185
2.3.4.1.6. Ebü'l-Ferec Ez-Zehrecî	185
2.3.4.2. Askerî Teşkilat (Aridü'l-Ceyş).....	186

2.3.5. Valiler.....	189
2.3.5.1. Ebü'l-Hasan Ahmed b. Vasif el-Bezzâz	189
2.3.5.2. Ebu Tahir Yusuf b. Dimne.....	190
2.3.5.3. Ebü'l-Haris Zenk b. Evân	191
2.3.5.4. Sâdüddeve Ebü'l-Hasan Muhammed.....	192
2.3.5.5. Ebü'l-Harb Süleyman b. Nasrüddevle ve Nizamüddin Nasr	192
2.3.5.6. Vali Olabilecek Bazı İsimler	193
2.3.6. Hâcibler.....	193
2.3.7. Kadılar.....	195
2.3.7.1. Kadı Ahmed b. Hamid.....	197
2.3.7.2. Kadı Ebu Abdullah Hüseyin b. Seleme el-Malikî.....	197
2.3.7.3. Ebü'l-Mürca' Saadet b. Hüseyin b. Bekir.....	198
2.3.7.4. Ebu Mansur Muhammed b. Şâzân Et-Tusî	199
2.3.7.5. Kadı Ebu Ali b. Bağl el-Âmidî	200
2.3.7.6. Kadı Ebü'l-Kasım Ali	201
2.3.7.7. Ebü'l-Yalâ' el-Mütekellim	202
2.3.7.8. Hasan b. Muhammed	202
2.3.8. Udûl.....	203
2.3.9. Emniyet Teşkilatı	203
2.3.10. Hazinedar	204
2.3.11. Vakıflar İdaresi.....	204
2.3.12. Surlar İdaresi.....	206
2.3.13. Elçiler	206
2.3.13.1. Ahmed b. Yusuf Ebu Nasr el-Menazî	207
2.3.13.2. Şeyh Ebü'l-Hasan b. Bişr.....	207
2.3.13.3. Şeyhülislam Ebu Abdullah b. Mervân.....	207
2.3.14. Müftüler.....	208
2.3.15. Hisbe	208
2.3.16. Hatipler.....	209
2.3.16.1. Ebu Tahir Muhammed b. Abdurrahim b. Nübate.....	210
2.3.16.2. Ebü'l-Kasım Yahya b. Tahir b. Nübate	210
2.3.16.3. Ebu Ali el-Hasan b. Muhammed b. el-Hasan es-Savî	211
2.3.16.4. İbn Akîl	211
2.4. Değerlendirme.....	211
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	215
NASRÜDDEVLE DÖNEMİ'NDE İKTİSADÎ HAYAT VE İMAR	
FAALİYETLERİ.....	215
3.1. Mali Düzen	215
3.1.1. Hazine	215
3.1.2. Para	217
3.1.3. Vergiler.....	226

3.2. Ticaret	228
3.2.1. İhracat	231
3.2.2. İthalat	232
3.2.3. Yollar ve Hanlar	232
3.3. Sanayi	237
3.4. Tarım ve Hayvancılık	244
3.5. İmar Faaliyetleri	254
3.5.1. Nasriyye Şehri'nin Kurulması.....	257
3.5.2. Başkent Meyyâfârikîn'deki Mimari Eserler	258
3.5.2.1. Surların Tahkim Edilmesi	261
3.5.2.1.1. Birinci Kitabe	261
3.5.2.1.2. İkinci Kitabe	262
3.5.2.2. Yeni Saray'ın İnşası.....	262
3.5.2.3. Camiler	264
3.5.2.4. Çarşılar	266
3.5.2.5. Hamamlar.....	266
3.5.2.6. Türbeler	267
3.5.2.7. Büyük Meyyâfârikîn Hastanesi	268
3.5.2.8. Su Kanalları/Su Şebekeleri	269
3.5.2.9. Meyyâfârikîn Su Sarnıcı	270
3.5.2.10. Diğer İmar Çalışmaları.....	271
3.5.3. Meyyâfârikîn-Nasriyye Şehri Arasındaki Mimari Eserler	271
3.5.3.1. Pêpira Köprüsü	271
3.5.3.2. Diğer Yapılar	273
3.5.4. Meyyâfârikîn ve Âmid Arasındaki Anbar Köprüsü'nün İnşası.....	274
3.5.5. Âmid'deki İmar Faaliyetleri.....	275
3.5.5.1. Surların Tahkim Edilmesi ve Yeni Burçların İnşası	275
3.5.5.1.1. Çift Kapı'daki Onarım	275
3.5.5.1.2. Urfa Kapının Kuzeyindeki Surda Yapılan Onarım	275
3.5.5.1.3. 18 Nolu Burçtaki Onarım	275
3.5.5.1.4. 46 Nolu Burcun Onarımı	276
3.5.5.1.5. 49 Nolu Burcun Onarımı	277
3.5.5.1.6. 54 Nolu Burcun Onarımı	278
3.5.5.1.7. 56 Nolu Burcun Onarımı	279
3.5.5.1.8. Dağkapı'daki Onarım.....	280
3.5.5.1.9. Mervânî Mescidi'nin İnşası	280
3.5.6. Senasine Sınırında Yeni Kale İnşası	281
3.5.7. Mardin ve Düneyser'deki İmar Çalışmaları	282
3.5.8. Kudüs'te Hac Konaklama Tesisinin Açılması	282
3.5.9. Mervânilerde Süsleme.....	283
3.6. Değerlendirme	285

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**NASRÜDDEVLE DÖNEMİ'NDE BİLİM, KÜLTÜR VE SANAT 289**

4.1. İlim Adamları	290
4.1.1. Muhammed b. Yahya b. Serâket Ebü'l-Hasan el-Âmirî el-Basrî	291
4.1.2. Muhammed b. İsmail Ebubekir el-Mâlikî en-Nasîbî.....	291
4.1.3. Kadı Ebu Muhammed Abdüvahap b. Ali b. Nasr el-Malikî el-Bağdadî	291
4.1.4. Ahmed b. Süleyman b. Ali el-Mukriî el-Vasitî	291
4.1.5. İliya En-Nasîbînî (Elias of Nisibis).....	292
4.1.6. Ebu Abdullah Muhammed b. Beyân el-Kâzerûnî.....	294
4.1.7. Yuhannon Isho Bar Shushan.....	295
4.1.8. Ebü'l-Kasım Ez-Zeydî.....	296
4.1.9. Şeyh İmam Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed el-Bağdadî el-Hanbelî el-Âmidî	296
4.1.10. Ebü'l-Kasım İbnü'l-Ferrâ el-Hanbelî	297
4.1.11. Ahmed b. Muhammed b. Mecder el-Kazvîni el-Mukrî	297
4.1.12. Kadı Ebü'l-Muzaffer Abdülcelil b. Abdülcebbar el-Mervezî	297
4.1.13. Şeyh Ebü'l-Ganâim Muhammed b. Ferec b. Mansur b. İbrahim b. Ali b. Hüseyin es-Sülemî el-Fârikî.....	297
4.1.14. Ebu Yusuf Abdüsselam b. Muhammed b. Yusuf b. Bündâr el-Kazvîni	298
4.1.15. Fakih Ebü'l-Fütûh Nasr b. İbrahim el-Makdisî en-Nablûsî.....	299
4.1.16. Ebu Talib Afif b. Abdullah el-İs'irdî	299
4.1.17. Muhammed b. Hibetullah İbn Yahya el-Muvassal.....	299
4.1.18. Hafız Ebü'l-Kasım Mekki b. Abdüsselam b. Hüseyin er-Rümeylî	299
4.1.19. Dabbe b. Ahmed b. Füreyc ve Kardeşi Ebu Mauhammed	299
4.1.20. Ebü'l-Mealî Şerif b. Feyyaz el-Mübarek İbn Şihnâ	300
4.1.21. Ebü'l-Mehâsin er-Revyânî.....	300
4.1.22. Muhammed b. Ahmed b. Hüseyin b. Ömer Ebubekir eş-Şâşî	301
4.1.23. Hüseyin b. Nasr b. Abdullah en-Nihâvendî el-Eydebnî	303
4.1.24. Ebu Ali Hasan b. İbrahim b. Berhûn el-Farikî.....	303
4.1.25. Ebu Bekir Muhammed b. Ali b. Sadaka el-İs'irdî.....	305
4.2. Edip ve Şairler.....	305
4.2.1. Sariü'd-Delâ' (صريع الدلاء)	306
4.2.2. Ebü'r-Rıza el-Fadl b. Mansur ez-Zarîf el-Fârikî	306
4.2.3. İbnü's- Sevdâdî.....	307
4.2.4. İbn Futayrî	307
4.2.5. Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed et-Tihamî	307
4.2.6. Muhammed b. Ahmed el-Âmidî.....	308
4.2.7. Melik'ül-Aziz, Ebu Mansur b. Melik Celalüddeve b. Büveyh	308
4.2.8. Ali b. Tistânî Ebü'l-Hasan Enbârî	309
4.2.9. Hüseyin b. Sa'd b. el-Hüseyin b. Muhammed Ebu Ali el-Âmidî	309
4.2.10. Hüseyin b. Davud el-Beşnevî el-Fenekî.....	309

4.2.11. Ebu Nasr Hüseyin b. Esed el-Farikî	310
4.3. Tabipler	311
4.3.1. Ebu Said Ubeydullah b. Cibrîl b. Abdullah b. Bahtîşû	312
4.3.2. Zahidü'l-Ulema Ebu Said Mansur	314
4.3.3. İbn Butlân	315
4.3.4. Fadl b. Cerîr et-Tikritî	317
4.3.5. Ebu Nasr Yahya b. Cerîr Et-Tikritî	318
4.3.6. İbn Dînâr	319
4.3.7. Ammar b. Ali el-Mavsîlî	319
4.4. Kütüphaneler	320
4.5. Değerlendirme.....	321

BEŞİNCİ BÖLÜM

NASRÜDDEVLE'NİN DIŞ SİYASETİ .....

5.1. Abbasi Halifeliği ile Münasebetler	325
5.1.1. Halife Kadir Billah'ın Nasrüddevle'ye Hediye ve Berat Göndermesi	325
5.1.2. Halife Kâim'in Ailesinin Mervânîlere İlticası	327
5.2. Büveyhî Devleti İle Münasebetler	328
5.2.1. Büveyhîlerin Nasrüddevle'nin Emirliğini Tanıması	329
5.2.2. Büveyhî Emirlerinden Melikü'l-Aziz Ebu Mansur'un Mervânîlere Sığınması	329
5.2.3. Büveyhî Veziri Amidüddeve Ebu Sa'd'ın Mervânîlere Sığınması.....	331
5.2.4. Büveyhî Meliki Ebu Kalicar'ın Âmid Seferi	331
5.3. Büyük Selçuklu Devleti ile Münasebetler	332
5.3.1. Oğuzların Mervânî Toprakları Üzerine Akınları	332
5.3.2. Nasrüddevle'nin Tuğrul Bey'e Mektubu ve Oğuzların Azerbaycan'a Dönmeleri	334
5.3.3. Nasrüddevle'nin Selçuklular Adına Hutbe Okutması	335
5.3.4. Nasrüddevle'nin Abhaz Kralı Liparit'in Serbest Bırakılmasına Arabuluculuk Yapması	336
5.3.5. Nasrüddevle'nin Tuğrul Bey'e Malazgirt Kuşatmasında Yardım Etmesi	337
5.3.6. Tuğrul Bey'in Fenek Kalesi Hâkimi Mûsık'ın Serbest Bırakılması İçin Girişimde Bulunması.....	338
5.3.7. Arslan Besasiri İsyanı Sırasında Nasrüddevle'nin Tutumu.....	338
5.3.7.1. Bedevi Liderlerin Tuğrul Bey'den Nasrüddevle'nin Affını İstemeleri.....	340
5.3.7.2. Nasrüddevle'nin Bizans ve Selçuklu Elçilerini Alıkoyması	341
5.3.7.3. Nasrüddevle'nin Tuğrul Bey'den Af Dilemesi	341
5.3.7.4. Tuğrul Bey'in Cizre'ye Gelmesi ve Meyyâfârikin'i Kuşatması	342
5.3.7.5. Nasrüddevle'nin Tuğrul Bey ile Anlaşması.....	343

5.4. Fâtımî Halifeliğiyle Münasebetleri	344
5.4.1. Halife el-Hâkim'in Nasrüddevle'nin Emirliğini Tanınması	345
5.4.2. Halife ez-Zâhir'in Nasrüddevle'ye Elçi Göndermesi	345
5.4.3. Fâtımîlerin Şam Valisi Dizberî'nin Nasrüddevle'yi Tehdit Etmesi	345
5.4.4. Nasrüddevle'nin Diyâr-ı Bekrîli Hacılar İçin Kudüs'te Misafirhane Açması	346
5.4.5. Eğitim İçin Mısır'a Aşçıların Gönderilmesi	347
5.4.6. Dimyat ve Tennis'te Tiraz Dokunması	347
5.4.7. Basasirî İsyanının Münasebetlere Etkisi	347
5.4.8. Fâtımî Temsilcisi Daiyü'd-Düat el-Müeyyed fid-Din eş-Şirâzî'nin Nasrüddevle'ye Gönderdiği Mektupları	350
5.4.8.1. Birinci Mektup	350
5.4.8.2. İkinci Mektup	353
5.5. Ukaylî Emirliğiyle Münasebetler	354
5.5.1. Mervânîlerin Ukaylî Emirini Esir Alması	355
5.5.2. Ukaylîlerin Mervânîlere Sığınan Vezir İbnü'l-Mağribî'nin İadesini İstemesi	355
5.5.3. Nasrüddevle'nin Ukaylîlerin İç İşlerine Müdahil Olması	356
5.5.4. Nusaybin Üzerinde Mücadele	357
5.5.5. Nasrüddevle'nin Ukaylî Prensesi Olan Eşiyle Evliliğinin Sona Ermesi	358
5.5.6. Kadı Ebü'l-Mürca'nın Ukaylî Casusu Olduğu İddiasıyla Ölüme Terk Edilmesi	359
5.5.7. Nasrüddevle ve Karvâş Arasındaki Sınır Anlaşmazlığı	360
5.5.8. Oğuzlara Karşı Birlikte Mücadele	360
5.5.9. Bizans-Nümeyrî Saldırısı Karşısında İttifak Kurulması	361
5.5.10. Fâtımî Tehdidine Karşı İttifak Kurması	361
5.5.11. Karvâş'ın Nasrüddevle'ye Karşı Bazı Kürt Aşiretleriyle İttifak Kurması	361
5.5.12. Mervânîlerin Ebu Kâmil Karşısında Karvâşa Destek Vermeleri	362
5.5.13. Bizans Sarayında Ukaylî ve Mervânî Elçileri Arasında Tartışma	363
5.5.14. İbn Cehîr'in Ukaylî Ülkesinden Kaçıp Mervânîlere Sığınması	363
5.5.15. Kureyş b. Bedran'ın Mervânîlere Karşı Kürtlerle İttifak Kurması	364
5.5.16. Nasrüddevle'nin Ukaylî Emirleri Arasında Arabuluculuk Yapması	364
5.6. Nümeyrî Emirliğiyle Münasebetler	365
5.6.1. Rûhâ Meselesi	365
5.6.1.1. Rûhâ (Urfa) Halkının Nasrüddevle'den Yardım İstemesi	365
5.6.1.2. Utayr'ın Meyyâfârikîn'e Gitmesi	367
5.6.1.3. İbn Ahmed b. Muhammed ile Mervânî Valisi Zenk b. Evân'ın Komplosu	367
5.6.1.4. Salih b. Mirdas'ın Arabuluculuğu	368

5.6.1.5. Rûhâ'nın Paylaşılması Konusunda İbn Şibl ve İbn Utayr Arasındaki Anlaşmazlık.....	368
5.6.1.6. Süleyman'ın Nasrûddevl'e'den Yardım İstemesi.....	368
5.6.1.7. İbn Utayr'ın Öldürülmesi ve Mervânîlerin Urfa'nın Tamamına Hâkim Olmaları	369
5.6.1.8. Arapların Yardıma Gelmeleri ve Mervânî Askerlerinin Kuşatılması.....	369
5.6.1.9. Süleyman'ın Bizans Prensi Maniakes'e Sığınması.....	369
3.6.2.10. Nasrûddevl'e'nin Harran'a Hâkim Olması.....	370
5.6.2. Nümeyrî Emiri İbn Vessâb ve Bizans'ın Mervânî Ülkesine Saldırmaları	371
5.6.3. Es-Süveyda ve Urfa Seferi	371
5.6.4. Fatimî Valisi ed-Dizberî İle Yaşanan Gerginlikte Nümeyrîlerin Mervânîlerle Destegi.....	372
5.6.5. Nümeyrîlerin Sahte Peygamber Asfer'in Ortadan Kaldırılmasındaki Rolü	372
5.6.6. Selçuklular Karşısında Nümeyrî-Mervânî İttifakı	373
5.7. Mirdâsî Emirliğiyle Münasebetler	373
5.7.1. Salih b. Mirdâs'ın Din Âlimlerini Tutuklamasının Mervânî Ülkesinde Protesto Edilmesi.....	374
5.7.2. Mirdasîlerin Urfa Meselesinde Mervânîlerle Nümeyrîler Arasında Arabuluculuk Yapması	374
5.7.3. Simâl b. Salih Karşısında Mervânîlerin Dizberî ile Yakınlaşması.....	375
5.8. Bizans İmparatorluğu ile Münasebetler	375
5.8.1. Bizans'ın Âmid'deki İbn Dimne Yönetimini Tanınması	376
5.8.2. Mervânî Yönetimini Ele Geçiren Şervîn'in Bizans'tan Yardım İstemesi.....	376
5.8.3. Bizans'ın Nasrûddevl'e'nin Hükümdarlığını Tanınması.....	377
5.8.4. Bizans İmparatoru II. Basileious'un Ercişi Alması.....	377
5.8.5. Yakubî Patriği IV. Dionisyus'un Bizans Baskısından Kaçıp Âmid'e Sığınması.....	378
5.8.6. Bizans'ın Rûhâ'yı Ele Geçirmesi.....	378
5.8.7. Rûhâ/Urfa'yı Alan Bizans Karşısında Müslüman Emirlerin İttifak Kurması.....	381
5.8.8. Müslüman ve Bizans Güçlerinin Karşılıklı Saldırıları.....	382
5.8.9. Bizans Kumandanı Maniakes'in Rûhâ Kalesi'nde Kuşatılması.....	383
5.8.10. Nasrûddevl'e'nin Bizans İmparatoru Romanos ile Mektuplaşması.....	383
5.8.11. Nümeyrî Emiri İbn Vessâb'ın Bizansla Birlikte Mervânî Ülkesine Saldırması	384
5.8.12. Nasrûddevl'e Birliklerinin Bizans'tan Süveyda'yı Almaları	385
5.8.13. Mervânîlerin Oğuz Saldırıları Karşısında Bizans'tan Yardım İstemesi	387
5.8.14. Sahte Peygamber El-Asfer'in Ortaya Çıkışı ve Esir Alınması	387

5.8.15. Bizans'ın Asi Kumandanı Herve Frankopoulos'un Ahlat'a Saldırısı.....	389
5.8.16. Nasrüddevle'nin Esir Abhaz Kralı İçin Selçuklu ve Bizans Devletleri Arasında Arabuluculuk Yapması	390
5.8.17. Vezir İbnü'l-Mağribî'nin Rum Kölesinin Kaçırılması	390
5.8.18. Nasrüddevle'nin Bizans İmparatoru'na Hediyeler Göndermesi	390
5.9. Senasine Ermeni Krallığı İle Münasebetler	391
5.9.1. Nasrüddevle'nin Senasine Kralının Kızı ile Evliliği	392
5.9.2. Cizre Valisi Süleyman b. Nasrüddevle'nin Ermeniler Üzerine Yaptığı Sefer	393
5.9.3. Ermenilerin Müslüman Hacılara Saldırmaları.....	393
5.9.4. Nasrüddevle'nin Senâsine Sınırında Hısnü'l-Cedîd'i Yaptırması	394
5.9.5. Senasine Kralı'nın Dostu Ünlü Tacir İbn Cerâ'nın Mallarına El Konulması	395
5.10. Değerlendirme.....	395
Sonuç	401
Kaynakça	407
Ekler.....	427

KISALTMALAR

Ar.	Arapça	Krş.	Kaşılaştırınız
b.	Bin, İbn (oğlu)	m.	Miladi
bkz.	Bakınız	m.ö.	Milattan Önce
bs.	Baskı, Basım	m.s.	Milattan Sonra
bty.	Basım Tarihi Yok	ö.	Ölüm Tarihi
byy.	Basım Yeri Yok	r.a.	Radiyallahü Anh
c.	Cilt	s.	Sayfa
Çev.	Çeviren	sy.	Sayı
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi	TDV	Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
DÜİFD	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	Tah.	Tahkik Eden
Ed.	Editör	Tash.	Tashih
EI	The Encyclopaedia of Islam	Trc.	Tercüme Eden
Far.	Farsça	Vol.	Volume
h.	Hicri	y.	Yıl
Hz.	Hazreti	y.y.	Yüzyıl
Haz.	Hazırlayan	yay.	Yayın/Yayınevi
İA	Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi	v.b.	Ve Benzeri

KAYNAKÇA

- ABDULGANİ EFENDİ (Abdulgani Fahri Bulduk), **Mardin Tarihi**, Burhan Zengin (Haz.), GAP Yayınları Kültür Dizisi 1, Ankara 1999.
- **El-Cezîre'nin Muhtasar Tarihi**, Mustafa Öztürk, İbrahim Yılmazçelik (Haz.), Fırat Üniversitesi Basımevi, Elazığ 2004.
- ABDÜSSELAM MARDİNÎ; **Tarihu Mardin min Kitabi Ümmü'l-İber**, Matbaatü Havar, 1. Baskı, Thk. Hamdi Abdülmecit Es-Selefi&Tahsin İbrahim Doski, Duhok 2002.
- **Abdüsselam Efendi'nin Mardin Tarihi**, Hüseyin Haşimi Güneş (Haz.), İmak Ofset, İstanbul 2007.
- ABUL-FARAC, Gregory (Bar Hebraeus), **Abu'l-Farac Tarihi**, Ömer Rıza Doğrul (Çev.), c.1, 3. Baskı, Türk Tarih Kurumu 1999.
- **Abu'l-Farac Tarihi**, Süryaniceden Çev. Ernest A. Wallis Budge, Türkçeye Ömer Rıza Doğrul (Çev.), c.2, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1987.
- Gregori Barhebraei Chronicon Ecclesiasticum**, Johannes Baptista Abbelos&Thomas Josephus Lamy (Çev.), Cilt I,II,III, Andover-Harvard Theological Library, Massachusetts 1910 .
- ACAR, Abdurrahman; "Arap Coğrafyacılarına Göre Mardin (X-XIV. Yüzyıllar)", **I. Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu Bildirileri**, Mardin Tarihi İhtisas Kütüphanesi Yayın No:6, İstanbul 2006.
- "El-Medine: Batman Çayı'nun Tarihten Sildiği Şehir", **I. Uluslararası Batman ve Çevresi Tarihi ve Kültürü Sempozyumu**, Batman Valiliği, c.1, Batman 2009.
- AHMED İSÂ BEY, **Târîhü'l-Bîmâristânât fi'l-İslâm**, Dâru'l-Kütübî'l-'Arabî, Beyrut, 1981.
- ALİCAN, Mustafa; "Selçuklu-Mervânî İlişkileri" **Turkish Studies**, Vol.8/11 Fall 2013, p.1-15, Ankara Turkey.
- "**Bir Ortaçağ Şehri Olarak Meyyâfârikîn (Silvan)**", (Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2012.
- ALTAN, Ebru; "Yağısıyan", **DİA**, c.43, TDV, Ankara 2013
- ALTIKILIÇ, Tayyar; "Zehebî", **DİA**, c.44, TDV, Ankara 2013.
- AMEDROZ, H. F.; **The Marwanid Dynasty at Mayyafariqin in the Tenth and Eleventh Centuries A.D.**, The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, Cambridge University Press, 1903.
- **Three Arabic MSS. On the History of the City of Mayyafariqin**, The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, Cambridge University Press, 1902.

- EL-ANTAKÎ, Yahya Said; **Tarihü'l-Antakî**, Ömer Abdüsselam Et-Tedmurî (Tahkik), Cerus Burs, Lübnan 1990.
- **Zeylu Tarihi'l-Mecmû'**, Matbaatü'l-Abâi'i-Yesû'iyin, Beyrut 1909.
- ARTUK, İbrahim, Cevriye Artuk, **Artukoğulları Sikkeleri**, Sümer Kitabevi. İstan-bul 1993.
- EL-ÂSİMÎ, Abdülmelik b. Hüseyin b. Abdülmelik Eş-Şafî El-Mekkî; **Samtü'n-Nücûmü'l Âvâli fi Enbâi'l-Evâil ve't-Tevâli**, c 4, 1. Baskı, Adil Ahmed Abdülmevcûd & Ali Muhammed Muavved (Tahkik), Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut 1998.
- EL-ASKALÂNÎ, İbn Hacer; **Tebşürü'l-Müntebeh bi Tahrîri'l-Müştebeh**, Muhammed Ali Necâr (Tahkik), Mektebetü'l-İlmiye, Beyrut 1964.
- Lisânü'l-Mizân**, c.3,5, 1. Baskı, Mektebetü'l-Matbuâtî'l-İslamiye, Beyrut 2002.
- Nüzhetu'l-Elbâb fi'l-Elkâb**, c.2, 1. Baskı, Abdülaziz Muhammed b. Salih Es-Sedîri (Tahkik), Mektebû'r-Rüşd, Riyad 1989.
- ASLAN, Halide; "Seçuklular" **İslam Tarihi**, (Sayfa Aralığı 640-669), Grafiker Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2013.
- ATTALEİATES, Mikhael; **Tarih**, Çeviren Bilge Umar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul Bty.
- Historia**, Immanuel Bekkerus (Çev.), Corpus Scriptorum Historie Byzantinae, Bonnae 1853.
- AVCI, Cesim; "Saïd b. Bitrik, **DİA**, c.35, TDV, Ankara 2008.
- AYAZ, Fatih Yahya; "Vezir", **DİA**, c.43, TDV, Ankara 2013.
- AYCAN, İrfan; "Mervân I", **DİA**, c.26, TDV, Ankara 2004.
- AYDINLI, Osman, **Süryani Bilginlerin Çeviri Faaliyeti ve Mu'tezilî Düşünceye Etkisi**, Hitit Üniverditesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2007/1, c.6, sayı:11, 7-33, (Erişim Tarihi 21.12.2018).
- AZAMAT, Nihat; "Nâsır-ı Hüsrev" **DİA**, c.32, TDV, Ankara 2006.
- EL-AZÎMÎ, Muhammed b. Alî el-Halebî; **Tarihu Haleb**, İbrahim Zağrûr (Tah.), Byy. Dimeşk 1984.
- BAER, Eva; **The Illustrations for an Early Manuscript of Ibn Butlan's "Da'wat al-atibba'" in the L. A.Mayer Memorial in Jerusalem**, Muqarnas, Vol.19, Brill, 2002.
- EL-BAĞDADÎ, Ebubekir Ahmed b. Ali b. Sabit El-Hatib; **Tarihu Medineti's-Selam**, c.5,8, 1. Baskı, Beşar Avad Ma'rûf (Tah.), Darü'l-Garbi'l-İslamî, Beyrut 2001.
- Tarihu Bağdat ve Züyûlihi**, Mustafa Abdulkadir Ata (Tah.), Darü'l-Kütübü'l-İlmiye, c.1, Beyrut 1997.
- BAİLLY, Auguste, **Bizans Tarihi**, Haluk Şaman (Çev.), Kervan Kitapçılık, c.2, Bty. Byy.
- BAKIR, Abdulhalik; "Ortaçağ İslam Dünyasında Deri, Tahta ve Kağıt Sanayi", **Belleten**, c.65, Sayı 242, Sayfa Aralığı 75-86, <http://www.ttk.gov.tr/yayinlari> (Erişim Tarihi 08.10.2017)
- "Geç Ortaçağlarda El-Cezire Bölgesinde Dokuma ve Madencilik Endüstrisindeki Kapasitesini Yükselten Faktörler" **I. Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu Bildirileri**, Mardin Tarihi İhtisas Kütüphanesi Yayın No:6, İstanbul 2006

- “Ortaçağ İslam Dünyasında Madenler ve Maden Sanayi”, **Bellekten**, c.61,Sayı 232, s.519-595, <http://www.ttk.gov.tr/yayinlarimiz/dergi/bellekten-cilt- lxi- sayi-232-yil-1997-aralik/> (Erişim Tarihi 18.10.2018)
- “Klasik İslam Kaynaklarında Amid (Diyarbakır) İle İlgili Bazı Kayıtlar ve Bu Kayıtların Değerlendirilmesi” ,**I. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu**, Diyarbakır (01.01.2004), s. 837-848
- BAKKAL, Ali; “İslam Tarihinde Tıbbın Gelişmesi ve Silvan’da Tıp”, **Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları**, Yıl 18, Sayı 30, Şanlıurfa 2013.
- BALTACI, Cahit; “Ammar b. Ali”, **DİA**, c.3, Ankara 1991
- BALUKEN, Yusuf; “Kuruluşundan Osmanlı Hâkimiyetine Kadar Cizre Buhtî Beyliği”, **Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu**, Şırnak Üniversitesi (14-16 Mayıs 2010).
- **Mervânîler Döneminde Dini Gruplar Arasındaki Münasebetler**, (Yüzüncü-yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Dinler Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Van 2010)
- “Mervânîler Devrinde Lice”, **Dünden Bugüne Lice Sempozyumu Bildirileri**, Lice (05-06.09.2008), s.34-42.
- “Şafiliğin Kuzey Mezopotamya’da Yayılmasında mervânîlerin Rolü”,**Uluslararası İmam Şafi Sempozyumu**, İstanbul, (7-9 Mayıs 2010), s.67-74.
- “Mervânîler Döneminde İlmi Faaliyetler”, **Uluslararası Silvan Sempozyumu Kitabı**, (25-27 Nisan 2008), s.304-314.
- BARSALİBÎ, Dionysius; **The Work Of Dionysius Barsalibi Against teh Armenian**, Alp honse Mingana (Haz.) Woodbroke Studies 4, Gorgias Press, USA 2009.
- **Barsalibi’s Treatise Againts The Melchites**, Woodbrooke Studies Christian Document in Syriac, Arabic and Garshuni, A. Mingana (Çev.), Cambridge 1927.
- BASKICI, Mehmet Murat; **10-13. Yüzyıllarda Bizans Anadolusunda İktisadi ve Sosyal Ortam: Kurumlar ve Gelişmeler**, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi) Ankara 1994.
- BAŞ, Gülsen **Diyarbakır’daki İslam Dönemi Mimarisinde Süsleme**, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilimdalı, Doktora Tezi,) Van 2006.
- BAUM, Wilhelm & Dietmar W. Winkler, **The Church Of East A Concise History**, Routledge Curzon, London 2003.
- EL-BEKRÎ, Ebu Ubeyd Abdullah b. Abdulaziz b. Muhammed El-Endülüsî; **El-Mesâlik ve’l-Memâlik**, c.1, Darü’l-Garbi’l-İslamî, Byy. 1992.
- **Mü’cem ma İsta’ceme min Esmâ’l-Beled ve’l-Mevâdi**, c.2, Mustafa El-Sakâ (Tah.), Alemü’l-Kütüb, Beyrut 1945.
- BERCHEM, Max Van; Josef Strzygowski; **Amida**, Heidelberg 1910.
- BERSÛM, Efram; **El-Lü’lüü’l-Mensûr fi Târihi’l-Ulûm ve’l-Adâbi’s-Süryaniye**, 6. Baskı, Daru Mardîn li’n-Neşr, Halep 1996.
- BEYSANOĞLU, Şevket; **Anıtları ve Kitâbeleri ile Diyarbakır Tarihi Başlangıçtan Akkoyunlular’a Kadar**, c.1, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, Ankara 1998.

- BEZER, Gülay Öğün; “Ukayliler”, **DİA**, c.42, TDV, Ankara 2012.
- BİÇER, Bekir; “Ortaçağda Kürtler ve Türkler”, **The Journal of Academic Social Science Studies**, Vol.6, Issue 6, Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1523>, 2013.
- “Selçuklular ve Kürtler”, **The Journal of Academic Social Science Studies**, Vol.6, Issue 2, 2013.
- “İslam Coğrafyacılarının Eserlerinde Kürtler Hakkında Rivayetler (9. Yüzyıl-13. Yüzyıl)” **Tarih Okulu Dergisi**, Yıl 7, Sayı XVII, s.165-187, DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh416> Mart 2014.
- BOWEN, Harold; “Nasrüddevle”, **İA**, c.9, MEB, İstanbul 1964
- BOZKURT, Nebi; “Tıraz”, **DİA**, c.41, TDV, Ankara 2012.
- CAHEN, Claude; **Türklerin Anadolu’ya İlk Girişi (XI. Yüzyılın İkinci Yarısı)**, Yaşar Yücel&Bahaeddin Yediyıldız (Çev.), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992.
- EL-CAHIZ, Ebu Osman Amr b. Bahr el-Basrî; **Kitabü’t-Tabsîre bi’t-Ticare**, 2. Baskı, Seyyid Hasan Hasanî Abdülvahap Et-Tunusî (Tashih ve Talik), Darü’l-Kütübi’l-Mısriye, Mısır 1935.
- EL-CEZERÎ, Şemsüddin Ebü’l-Hayr Muhammed b. Muhammed b. Muhammed Alied-Dimeşkî eş-Şâfiî, **Gayetü’n-Nihaye fi Tabakâti’l-Kurrâ**, c.1,2, Darü’l-Kütübi’l-İlmiye, Beyrut 1982.
- CONTADİNİ, Anna; **A Bestiary Tale: Text and Image of the Unicorn in the Kitâb na’t al-hayawân (British Library, or. 2784)**, Muqarnas, Vol.20, Brill 2003
- **World of Beasts: A Thirteenth-Century Illustrated Arabic Book on Animals (the Kitâb Na’t al-Hayawân) in the Ibn Bakhtîshû’ Tradition**, Brill, Leiden-Boston 2012
- CÖHCE, Salim “Selçuklu Hâkimiyetinin Tesisinden Önce Diyarbakır Yöresindeki Türkmen Faaliyetleri”, **I. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu**, Diyarbakır (20-22.05.2004), s. 125-135.
- EL-CÜZCÂNÎ, Kadı Münhac Sirac İbn Münhacüddin Osman; **Tabakat-ı Nasırî**, c.1, 2. Baskı, Abdülhay Habibî (Tashih), Pohnî Matbaa, Kabil Şemsi 1342.
- **Tabakât-ı Nasırî**, Bünyad-ı Ferhengi Cihandaran-ı Gûrî, Byy. 1391.
- ÇAĞMAR, M. Edip; “Tacu’l-‘Arus’ta Kürtler”, **e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi/ Journal of Oriental Scientific Research**, Kasım 2017, c. 9, Sayı 2, s.786-801
- ÇEVİK, Adnan; **XI-XIII Yüzyıllarda Diyâr-ı Bekr Bölgesi Tarihi**, (Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Ana Bilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, Doktora Tezi), İstanbul 2002.
- “Ortaçağ İslam Coğrafyacılarına Göre Nusaybin”, **Makalelerle Mardin I Tarih-Coğrafya**, Mardin İhtisas Kütüphanesi Yayın No:7, İstanbul 2007
- “İlkçağlardan Ortaçağın Sonuna kadar Midyat ve Yöresinin (Tur Abidin) Tarihi Coğrafyası”, **Makalelerle Mardin I Tarih-Coğrafya**, Mardin İhtisas Kütüphanesi Yayın No:7, İstanbul 2007.
- “Yukarı Dicle Havzasında Yeni Bir Ortaçağ Başkenti: Erzen”, **I. Uluslararası Batman ve Çevresi Tarihi ve Kültürü Sempozyumu**, Batman, (15-17.4.2008), s.242-256.
- ED-DÂVÛDÎ, Şemsüddin Muhammed b. Ali b. Ahmed; **Tabakâtü’l-Müfessirîn**, 1.Baskı, c.1-2, Darü’l-Kütübi’l-İlmiye, Beyrut 1983.

- DELİSER, Bilal; “Tarih Felsefesi ve Metodolojisi, Biyografik Tarih Yazımı Çerçevesinde, Tefsir Tarihi Yazımı Açısından Şemsüddîn Muhammed b. Ali Ed-Dâvûdî ve “Tabakâtü’l-Müfessirîn” Adlı Eseri”, **Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, c.4, sayı: 8, 2015/4.
- DEMİRCAN, Adnan; “Müslümanların Fethinden Mervanilerin Yıkılışına Kadar Mey-yâfârikîn”, **İstem**, Sayı 17, 2011, Sayfa Aralığı 9-22.
- DEMİRTAŞ, Mehmet; “Silvan Kazasında Yerleşme ve Nüfus (XIX Yüzyılın İkinci Yarısı)”, **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 38, Erzurum 2008.
- DERMAN, M. Uğur; “Tuğra”, **DİA**, c.41, TDV, Ankara 2012
- ED-DEVADÂRÎ, Ebu Bekir b. Abdullah b. Aybek; **Kenzü’-Dürer ve Cami’ü’l-Gurer**, c.6, Selahüddin El-Müncid (Tah.), Matbaatu Lecnetü’t-Te’lif ve’t-Terceme ve’n-Neşr, Kahire 1961.
- DİKİCİ, Recep; “Farikî”, **DİA**, c.12, TDV, Ankara 1995.
- DOĞRUYOL, Hasan; “Cibrâil b. Ubeydullah”, **DİA**, c.6, TDV, Ankara 1992.
- DOLAPÖNÜ, Metropolit Hanna; **Tarihte Mardin Itr el-Nardin fi Tarih Merdin**, Hilal Matbaacılık, İstanbul 1972.
- DORU, M. Nesim; “Süryani Düşüncesinde Nusaybinli İliya’nın Önemi ve “Kitabu’l-Mecâlis” Adlı Eserinde Tanrı Görüşünün İslam Felsefesi ve Kelamı Açısından Değerlendirilmesi”, **Milel ve Nihal**, Sayı 2, c.8, 2011.
- ED-DÜRÎ, Abdulaziz; “Dîvân”, **DİA**, c.9, TDV, Ankara 1994.
- DE SOUZA, Philip & John France, **War End Peace in Ancient and Medieval History**, Cambridge University Press, New York 2008.
- EBU NASR, Muhammed Abdülazim; **es-Selacikatü Tarihuhüme’s-Siyasi ve’l-Askeriye**, 1. Baskı, Ayn li’d-Dirasat ve’l-Bühüsü’l-İnsaniye ve’l-İctimaiye, Byy. 2001.
- EBU YA’LÂ, Ebü’l-Hüseyn Muhammed Muhammed; **Tabâkâtü’l-Hanâbile**, c.2, Muhammed Hamid El-Fakî (Tashih), Matbaatü’l-Süneneti’l-Muhammediye, Kahire Bty.
- EBÜ’L-FİDA, İmâdüddin İsmail b. Ali b. Muhammed b. Muhammed İbn Ömer Şâhinşâh b. Eyyub, **El-Muhtasar fi Ahbari’l-Beşer**, 1. Baskı, c.2. El-Matbaatü’l-Hüseyniyet’il-Mısıriyye, Mısır Bty.
- **Takvîmü’l-Büldân**, Darü’s-Sadr, Beyrut 1840.
- EBÜ’L-VEFÂ EL-KUREYŞÎ, Muhyiddin Ebi Muhammed Abdülkadir b. Muhammed b. Muhammed b. Nasrullah İbn Salim; **el-Cevahirü’l-Müdiye fi Tabakâti’l-Hanefiye**, 2. Baskı, c.2. Abdülfettah Muhammed El-Halv (Tah.), Hicr Matbaası, İmbabe 1993.
- EKİNCİ, Abdullah, Ahmet Kütük; “Güneydoğu Anadolu’nun Medeniyet Tarihi Açısından Önemi ve Nusaybin Okulu”, **Makalelerle Mardin III Eğitim-Kültür-Edebiyat**, Mardin İhtisas Kütüphanesi Yayın No:9, İstanbul 2007.
- EL-EDNEVÎ, Ahmed b. Muhammed **Tabakâtü’l-Müfessirîn**, Süleyman b. Salih Hazyî (Tah.), Mektebetü’l-Ülüm Ve’l-Hikem, Medine 1997.
- EL-ESNEVÎ, Abdürrahim; **Tabakâtü’s-Şâfiîye**, c.1-2, 1. Baskı, Kemal Yusuf el-Hût (Tah.), Darü’l-Kütübi’l-İlmiye, Beyrut 1987.
- EL-EZDÎ, Cemaleddin Ebü’l-Hasan Ali b. Mansur Zafir b Hüseyin; **Ahbarü’d-Düvel-i’l-Münkatiya**, c.1, Üsam Mustafa Hezayeme ve diğerleri (Tah.), Müessetü Hamâde li’l-Hadâmât ve’Dirâsâtü’l-Camiiyye, Byy. 1999.

- ENDERS, Tara; “The New Age Of Prophecy: The Chronicle Of Matthew Of Edessa And Its Place In Armenian Historiography” (<https://www.academia.edu> Erişim Tarihi: 24.09.2017)
- ERDOĞAN, Şükrü; **Mervânî Devleti'nin Dış Siyaseti**, (Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Diyarbakır 2014.
- ERKAL, Mehmet; “Âmil”, **DİA**, c.3, TDV, Ankara 1991.
- ER-RÜZRAVERÎ, Ebu Şüca Muhammed b. Hüseyin Zahirü'd-dîn; **Zeylu Kitâbü't-Te-câribü'l-Ümem**, H. F. Amedroz (Tashih), Şirketü't-Temedüni Es-Sinâiye, Mısır 1916.
- ERSAN, Mehmet “Bizans İmparatorluğu'nun Doğu Politikası Çerçevesinde Diyarbakır Yöresi”, **I. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu**, Diyarbakır (20-22.05.2004), s.509-513
- “Selçuklular Devrinde Sason Ermenileri”, **I. Uluslararası Batman ve Çevresi Tarihi ve Kültürü Sempozyumu**, Batman (2008), s.355-362
- ERTEKİN, M. Zahir; “Mervânîler Devrinde Meyyafarikin”, **Uluslararası Silvan Sempozyumu**, Mardin (25-27.04.2008), s.103-125
- EVLİYA ÇELEBİ, **Evlîya Çelebi Seyahatnamesi**, c.3, Dersaadet Akdam Matbaası, Tab' Ahmed Cevdet, İstanbul 1314.
- EL-FARİSÎ, Ebü'l-Hasan Abdülgâfir b. İsmail b. Abdülgâfir b. Muhammed; **El-Müntahab mine's-Siyâk li-Tarihi Nisabur**, 1. Baskı, Muhammed Ahmed Abdülaziz (Tahkik), Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut 1989.
- EL-FEYRÛZÂBÂDÎ, Mecdüddin Muhammed b. Yakup; **El-Bülğa fi Terâcimi Eime-ti'n-Nahiv ve'l-Lügat**, 1. Baskı, Muhammed Mısrî (Tahkik), Darüs-Sa'düddin, Dimeşk 2000.
- FLURY, Von S.; **İslamische Schriftbänder Amida-Diarbekr**, Basel/Paris 1920.
- GABRİEL, Albert; **Şarkî Türkiye'de Arkeolojik Geziler**, İdil Çetin (Çev.), Dipnot Yayınevi, Ankara 2014.
- GALİP, İsmail; **Müze-i Hümayun Meskukat-ı Kadime-i İslamiye Kataloğu**, c.2, Arkeoloji Müzeleri, Mehran Matbaası, İstanbul 1312.
- GANZAKETSİ, Kirakos; **Kirakos Gandzakets'i's History of Armenians**, Robert Bedrosian (Çev), Sources Of The Armenian Tradition, Newyork 1986.
- GARSUNNİ'ME MUHAMMED B. HİLAL, **Kitabü'r-Rebi'** İhsan Abbas (Tah.), Darü'l-Arabi'l-İslâmî, Beyrut 1988.
- EL-GAZZÎ, Kamil b. Hüseyin Mustafa Pâli; **Nehrü'z-Zeheb fi Tarih-i Halep**, c.1, Matbaatü'l-Maruniye, Bty. Halep.
- GÖYÜNÇ, Nejat “Diyarbakır”, **DİA**, c.9, TDV, Ankara 1994.
- GRAF, GEORGE; **Geschichte der Christlichen Arabischen Literatur**, c.2, Biblioteca Apostolica Vaticana MCMXVIII, Roma 1947.
- GREEN, Tamara M.; **The City Of The Moon God Religious Traditions Of Harran**, E.J. Brill, Leiden-New York-Köln 1992.
- GÜMÜŞ, Ercan; “İbnü'l-Ezrak ve Eseri “Meyyâfârikin ve Âmid Tarihi Üzerine Türkiye'de Yapılan Çalışmalar Işığında Bir Değerlendirme”, **e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi**, www.e-sarkiyat.com-ISSN:1308-9633 Sayı:VII, Nisan 2012.

- HALÎFAT, Sahban; "Ebü'l-Alâ el-Maarrî", **DİA**, c.10, TDV, Ankara 1994.
- EL-HAMEVÎ, Ebu Abdullah Şihabüddin Yakût b. Abdullah; **el-Hazel ve'd-Dâl Bey-ne'd-Devri ve'd-Dârati ve'd-Dîre**, c.1,2,3, Yahya Zekeriya Abare & Muhammed Edip Cumrân(Tahkik), Menşûrât-ı Vezâreti's-Sakafe, Dimeşk 1998.
- **Mü'cemü'l-Büldân**, c.1-5, Darü's-Sadr, Beyrut 1977.
- Mü'cemü'l-Üdebâ-İrşâdü'l-Erîb İlâ Ma'rifeti'l-Edîb**, c.1,3,5,6. 1. Baskı, İhsan Abbas (Tah.), Darü'l-Garbü'l-İslamî Beyrut 1993.
- EL-HANBELÎ, Takyüddin Ebu İshak İbrahim el-İraki es-Sarifini **el-Müntahab min Kitabi's-Siyak li't-Tarih-i Nisabur**, Halid Haydar (Tah.), Darü'l-Fikr li't-Tabaa ve'n-Neşr et-Tevzi, Byy. 1414.
- HAMDANÎ, Abbas; "A Possible Fâtîmîd Background to the Battle of Manzikert" **Ankara Üniv. D.T.C. Fakültesi Araştırmaları Dergisi**, 6, No. 10-11 1968.
- HAMDULLAH MÜSTEVFÎ, **Nüzhetü'l-Külûb**, Gay Le Strange (Tah.), Matbaayı Beril, Liden 1913.
- EL-HÂZİMÎ, Hafız Muhammed b. Musa; **el-Emâkin ev ma İttefaka Lafzuhu ve İftaraka Müsemmahu mine'l-Emkine**, c.1, Hamd b. Muhammed El-Câser (Tah.), Darü'l-Yemâme li'l-Bahs ve't-Tercüme ve'n-Neşr, Byy. H.1415.
- HEIDEMANN, Stefan; **A New Ruler Of The Marwanid Emirate in 401/1010 and Further Consediration On The Legitimizing Power Of Regicide**, Aram, 9-10 (1997-1998) 599-17.
- EL-HEMEZÂNÎ, Muhammed b. Abdülmelik; **Ünvanü's-Siyer fi Mehasini Ehli'l-Bedv, Şezeratu min Kütibin Mefkudetin fi't-Tarih**, 1. Baskı, İhsan Abbas (Tah.), Darü'l-Garbü'l-İslami, Beyrut 1988.
- EL-HEREVÎ, Ebü'l-Hasan Ali b. Ebubekir (ö.611); **el-İşârât ila ma'rifeti'z-Ziyârât**, 1. Baskı Ali Ömer (Tah.), Mektebetü's-Sikâfeti'd-Diniye, Kahire 2002.
- HILLENBRAND, Carolle; "Marwanids", **The Encyclopaedia of İslam New Edition**, c.6, Brill, Leiden 1991.
- EL-HİMYERÎ, Muhammed b. Abdülmün'im (ö.H.900); **er-Ravdü'l-Mi'târ fi Haberri'l-Aktâr**, İhsan Abbas (Tah.), Mektebetü Lübnan, Beyrut 1984.
- HONİGMANN, Ernst; **Bizans Devleti'nin Doğu Sınırı**, Fikret Işıltan (Çev.), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Yanın No: 1528, İstanbul 1970.
- EL-HÜSEYNÎ, Sadrüddin Ebü'l-Hasan Ali b. Nasır İbn Ali; **Ahbarü'd- Devleti's-Selçukiye**, Muhammed İkbâl (Tah.), Pencap Üniversitesi, Lahor 1993.
- EL-ISFAHÂNÎ, İmadüddin; **Ceridetü'l-Kasr ve Ceridetü'l-Asr**, c.1,5, Muhammed Behcet El-Eserî (Tah.), Mektebetü'l-Me'cmeü'l-İlmîyü'l-İrakî, Byy. 1955.
- Kitabu Tarihi Devleti Âli Selçuk**, İhtsarî Feth b. Ali b. Muhammed el-Bundarî el-İsfahanî, Matbaatü'l-Mevsu'at, Mısır 1900.
- EL-ISFÂHANÎ er-Ragıp Ebü'l-Kasım el-Hüseyn b. Muhammed; **Muhâdarâtü'l-Üdebâ ve Muhâverâtü's-Şuârâ ve'l-Bulâğa**, c.1, Şirketü'd-Darü'l-Erkam b. Ebü'l-Erkam, Beyrut H.1402.
- İBN ASAKİR, Ebü'l-Kasım Ali b. Hasan b. Hibetullah; **Tarihu Dimeşk**, c.14,34,37,38,41,71, Ömer b. Garame el-Ömerî (Tah.), Darü'l-Fikir li't-Tabaa ve'n-Neşr ve'l-Tevzi', Byy. 1995.

- İBN BAHTİŞÛ, **Menâfiü'l-Hayavân**, British Museum, Oriental 2784.
- İBN BATÛTÂ, **Rihletu İbn Batûtâ Tuhfetü'n-Nüzzâr i Garâibi'l-Emsâr ve Acaibi'l-Esfâr**, c.1, 1. Baskı, Şeyh Muhammed Abdülmünîm Aryân (Tah.), Daru İhyai'l-Ulûm, Beyrut 1987.
- Rihletü İbn Batûtâ Tuhfetü'n-Nüzzâr fi Garâibi'l-Emsâr ve Acaibi'l-Esfâr**, Matbaati'l-Ezheriye, Mısır 1928.
- **İbn Batuta Seyahatnâmesi**, c.1, A. Sait Aykut (Çev), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000.
- İBN BUTLÂN, Ebü'l-Hasan el-Muhtâr b. El-Hasan; **Da'vetü'l-Etîbbâ ala Mezhebi Kelile ve'd-Dimne**, Beşare Zelzel (Tah.), Matbaatü'l-Hudeyviye, İskenderiye 1901.
- **Da'vetü'l-Etîbba**, Müessesesi-i Mutâliât-ı Tarih-i Pizişkî, Tahran 1388.
- İBN CÛBEYR, Ebü'l-Hüseyin Muhammed b. Ahmed; **Rihle**, 2 Baskı, Beril Matbaası, Liden 1907.
- İBN DİMYATÎ; **el-Müstefad min Tarihi Bağdat-Tarihi Bağdat ve Züyûlihi**, c.4, Mustafa Abdulkadir Ata (Tah.), Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut 1997.
- İBN EBİ USAYBİÂ, **Uyûnü'l-Enbâ' fi Tabâkâti'l-Etîbbâ**, Dârü'l-Kütübi'l-Hayât, Beyrut 1965.
- Uyûnü'l-Enbâ' fi Tabâkâti'l-Etîbbâ**, Menşûrâtı Dârü Mektebeti'l-Hayât, Nizâr Rıdâ (Tah.), Beyrut 1965.
- İBN HALDÛN, Abdurrahman; **Mukaddimetu İbn Haldûn**, Halil Şehâde (Tah.), Darü'l-Fikir, Beyrut 2001.
- **Tarih-i İbn Haldûn**, c.3-5, Halil Şehade (Tah.), Darü'l-Fikir, Beyrut 2000.
- İBN HALLİKAN, Ebü'l-Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebubekir; **Vefâyâtü'l-Âyân ve Enbâu Ebnâi'z-Zamân**, c.5-6, İhsan Abbas (Tah.), Darü's-Sadr, Beyrut 1978.
- **Vefâyâtü'l-Âyân ve Enbâu Ebnâi'z-Zamân**, c.1-4, İhsan Abbas (Tah.), Darü's-Sadr, Beyrut 1977.
- İBN HAMDÛN, Muhammed b. Hasan b. Muhammed b. Ali; **et-Tezkiretü'l-Hamdûniye**, c. 2,7, 1. Baskı, İhsan Abbas&Bekir Abbas (Tahkik), Darü's-Sadr, Beyrut 1996.
- İBN HAVKAL, Ebü'l-Kasım En-Nasibî; **Kitabu Suretü'l-Ard**, Darü's-Sadr, Beyrut 1938.
- **Kitabü'l-Mesâlik ve'l-Memâlik**, Beril Matbaası, Liden 1872.
- **The Oriental Geography of Ebn Haukal An Arabian Traveller Of The Tenth Century**, (Çev.) Sir Wiliam Ouseley; Knt. LL. D, Oriental Press, Londra 1800; <https://play.google.com/books/reader?id=0bUDAAAAMAAJ&printsec=frontcover&output=reader&hl=tr&pg=GBS.PA36>
- İBN HURDÂZBÎH, Ebü'l-Kasım Ubeydullah b. Abdullah; **el-Mesâlik ve'l-Memâlik**, Beril Matbaası, Leiden 1889.
- İBN İBRÎ, Ebü'l-Ferec Cemaleddin, **Tarihü'z-Zaman**, Ebu İshak Ermele (Çev.), Takdim Can Moris Fayeh, Darü'l-Meşrik, Beyrut 1986.
- **Tarihu Muhtasari'd-Düvel**, 3.Baskı, Ebu Anton Sâhânî El-Yesû'î (Tashih), Darü'r-Râidi'l-Lübnanî, Hazimiye Lübnan 1994.
- İBN İMRÂNÎ, Muhammed b. Ali b. Muhammed; **el-İnbâ fi Tarihi'l-Hülefâ**, 1. Baskı, Kasım Samirî (Tahkik), Darü'l-Afâki'l-Arabiye, Kahire 1999.

- İBN KALANİSÎ, Ebu Ya'lâ Hamza b. Esed b. Ali b. Muhammed Et-Temimî; **Zeylu Tarihi Dimeşk**, 1. Baskı, Süheyl Zükar, Dar-ı Hassan, Dimeşk 1983.
- **Tarihu Ebu Ya'lı Hamza İbn Kalanisî el Ma'rûf bi Zeyli Tarihi Dimeşk**, Matbaat-i Abai'l-Yesu'iyyin, Beyrut 1908.
- İBN KESİR, Ebü'l-Fida İsmail b. Ömer El-Kureyşî Ed-Dimeşkî, **el-Bidaye ve'n-Nihaye**, c.15,16, Abdullah b. Aabdülmühsin Et-Türkî (Tah.), Darü'l-Hicr, 1. Baskı, İmbabe 1987.
- **Tabakâtü's-Şaffiyyîn**, Ahmed Ömer Haşim & Muhammed Zeynihim Muhammed Azeb (Tahkik), Mektebetü's-Sekafetü'd-Diniye, Byy. 1993.
- İBN MİFLAH, İbrahim b. Muhammed b. Abdullah b. Muhammed; **el-Maksadü'l-Erşed fi Zikri Eshâbi'l-İmam Ahmed**, c.1, Abdurrahman b. Süleyman el-Usaymîn (Tah.), Mektebetü'-Rüşd, Riyad 1990.
- İBN MİSKEVEYH, Ebu Ali Ahmed b. Muhammed b. Yakub, **Tecaribü'l-Ümemve Te'akibü'l-Himem**, c.7, 3. Baskı, Ebü'l-Kasım İmamî (Tah.), Tahran, 2000.
- İBN MÜLAKKİN, Siraceddin Ebu Hafs Ömer b. Ali b. Ahmed eş-Şafî el-Mısrî; **el-İkdü'l-Müzehheb fi Tabakâti Hameleti'l-Mezheb**, Eymen Nasr el-Ezherî&Seyyid Mihni (Tahkik), Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut 1997.
- İBN NECCÂR, **Tarihu Bağdat ve Züyülihi-Tetimmetu Zeyli Tarihi Bağdat li-İbn Neccar**, c.19, 1. Baskı, Mustafa Abdülkadir Ata (Tah.), Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut 1997.
- İBN NUKTA, Muhammed b. Abdülgani el-Hanbelî Ebubekir; **et-Takyid li-Ma'rifeti Ruvâti's-Sünen ve'l-Mesânid**, c.1, Ebu İdris Şerif b. Salih et-Teşâdî (Tah.), İdaretü's-Şüûni'l-İslamiye, Katar 2014.
- İBN SÂBÜNÎ, Cemalüddin Ebu Hamid Muhammed b. Ali el-Mahmudî; **Tekmiletü'l-İkmâlü'l-İkmâl fi'l-Ensâb ve'l-Esmâ ve'l-Elkâb**, Mustafa Cevad (Tah.), Matbaatü'l-Mecmeü'l-İlmiyü'l-Irakî, Irak 1957.
- İBN SALÂH, Osman b. Abdurrahman Ebu Amr Takyüddin; **Tabakâtü'l-Fukahâi's-Şaffiye**, c.1, 1. Baskı, Tahkik Muhyiddin Ali Necip, Darü'l-Beşâiri'l-İslamiye, Beyrut 1992.
- İBN ŞEDDÂD, **el-A'lakü'l-Hatîre fi Zikri Ümerai's-Şam ve'l-Cezîre**, 1/2, 3/1, Yahya Zekeriya Abare (Tah.), Menşurat-ü-Vezaret'üs-Sekafe, Dimeşk 1991.
- **el-A'lakü'l-Hatîre fi Zikri Ümerai's-Şam ve'l-Cezîre**, c.1, Mektebetü's-Şamile.
- İBN ŞÜHBE, Kadı Ebubekir b. Ahmed b. Muhammed b. Ömer b. Muhammed Takiyüddin, **Tabakâtü's-Şaffiye**, c.1, 1. Baskı, Abdülalîm Hân (Tah.), Matbuât-ü Daireti'l-Meârifî'l-Osmaniye, Haydarabad 1978.
- İBN TAĞRİBERDÎ, Cemaleddin Ebü'l-Muhasin Yusuf El-Atabekî; **en-Nücümü'z-Zâhire fi Mülûki'l-Mısır ve'l-Kâhire**, c.4-5, Darü'l-Kütübü'l-Mısrîye, Kahire 1935.
- İBN TIKTAKA, **el-Fahrî fi'l-Âdabi's-Sultaniyye ve'd-Düveli'l-İslamiye**, Dar-ı Sadr, Beyrut Bty.
- İBNÜ'L-ADÎM, Kemaleddin, **Buğyetü't-Taleb fi Tarihi Haleb**, c.1, Süheyl Zükar (Tah.), Darü'l-Fikir, Beyrut Bty.
- **Zübdet'ül-Halib min Tarihi'l-Haleb**, 1. Baskı, Darü'l-Kitabi'l-İlmiye, Beyrut, Lübnan 1996.

- İBNÜL CEVZÎ, Ebü'l-Ferec Abdürrahman b. Ali b. Muhammed; **el-Muntazam fi-Tarihi'l-Mülük ve'l-Ümem**, c.15-17, 1. Baskı, Muhammed Abdulkadir Ata (Tah.), Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut 1992.
- İBNÜ'L-EBÂR, Muhammed b. Abdullah b. Ebubekir el-Kudâi el-Belendsî; **et-Tekmiletu li-Kitâbi's-Silla**, c.4, Abdüsselam Herâs (Tah), Darü'l-Fikir, Beyrut 1995.
- İBNÜ'L-ESÎR, **İslam Tarihi el-Kamil fi't-Tarih Tercümesi**, c.7,8, Ahmet Ağrakça, Beşir Eryarsoy, Zülfikar Tüccar, Abdülkerim Özaydın, Yunus Apaydın, Abdullah Köşe (Çev.) Hikmet Neşriyat, İstanbul 2008.
- **İslâm Tarihi el-Kâmil fi't-Tarih Tercümesi**, c.8,9, Abdülkerim Özaydın (Çev.), Bahar Yayınları, İstanbul Bty.
- **el-Kamil fi't-Tarih**, c.8, Ömer Abdüsselam Tedmürî (Tah.), Darü'l-Kitâbü'l-Arabî, Beyrut 1997, c.8
- **el-Kamil fi't-Tarih**, 1. Baskı, Ebü'l-Fida Abdullah El-Kâdı (Tah.), Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1987, c.8
- **el-Lübâb fi Tehzîbi'l-Ensâb**, c.1-3, Mektebetü'l-Mesnâ, Bağdat Bty.
- **el-Lübâb fi Tehzîbi'l-Ensâb**, c.1, Darü's-Sadr, Beyrut 1980.
- **et-Tarihü'l-Bahire fi Devleti'l-Atabekiyye**, Abdulkadir Ahmed Tuleymat (Tah.), Darü'l-Kütübü'l-Hadise, Kahire Bty,
- İBNÜ'L-EZRAK, el-Farikî; **Mervânî Kürtleri Tarihi**, 2. Baskı, Mehmet Emin Bozarslan (Çev.) Koral Yayınevi, İstanbul 1990.
- **Tarihü'l-Fârikî**, Bedevi Abdullatif A'vad (Tah.), Hey'etü'l 'Amme li Şuuni'l-Metabi'i'l-Emiriye, Kahire 1909.
- İBNÜ'L-FAKÎH, Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed b. İshak el-Hemezanî; **Kitâbü'l-Büldân**, Yusuf el-Hâdî (Tah.), Alemü'l-Kütüb, Beyrut 1996.
- **Muhtasarı Kitâbü'l-Büldân**, Beril Matbaası, Liden H.1302.
- İBNÜ'L-FUVATÎ, Kemaleddin Ebü'l-Fadl Abdürrezzak b. Ahmedeş-Şeybanî; **Mecmeü'l-Adâb fi Mü'cemi'l-Elkâb**, c.2-5, Muhammed Kazım (Tah.), Müssetü't-Tabâa ve'n-Neşr, Tahran 1416.
- İBNÜ'L-GAZZÎ, Şemsüddin Ebü'l-Meâlî Muhammed b. Abdurrahman; **Divânü'l-İslam**, c.1,3, 1. Baskı, Seyyid Kesrevî Hasan (Tah.), Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut 1990.
- İBNÜ'L İMAD EL-HANBELÎ, Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed; **Şezerâtü'z-Zehab fi Ahbari men Zeheb**, c.4-6, 1. Baskı, Mahmut Arnavut (Tah.), Dar-ü İbn Kesîr, Beyrut-Dimeşk 1986.
- İBNÜ'L-MAĞRİBÎ, Ebü'l-Kaım el-Hüseyn b. Ali; **Kitabün fi's-Siyase**, Sami Dehhan (Tah.), Ma'hedü'l-Fransiye, Dimeşk 1948
- İBNÜ'L-MÜSTEVFÎ, el-Mubarek b. Ahmed b. Mubarek b. Mevhûb el-Lahmî el-Erbilî; **Tarihu Erbil**, c.2, Sami b. Seyyid Hamâs El-Sakâr (Tah.), Darü'r-Reşid li'n-Neşr, Irak 1980.
- İBNÜ'L-VERDÎ, Zeynüddîn; **Tarihu İbni'l-Verdî**, c.1-2, 1.Baskı, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1996.
- İBNÜ'R-RAHİB, Ebu Şakir Bitris b. Ebü'l-Kerim b. Mühezzeb, **Tarihu İbni'r-Rahib**, Ebu Luvîs Şeyho el-Yesû'î (Haz.), Matbaatü'l-Âbâi'l-Yesû'îyyin, Lübnan 1903.

- İBNÜ'Ş-ŞİHNE, Ebü'l-Fadl Muhammed; **Tarihü'l-Müntahab fi Tarihi Memleketi Tarihi Haleb**, Abdullah Muhammed Ed-Derviş (Takdim), Darü'l-Kitabü'l-Arabî, Dimeşk 1984.
- EL-İDRİSÎ, Şerif; **Nüzhetu'l-Müştak fi İhtirâk'il-Afâk**, c.2, 1. Baskı, Mektebetü's-Sikafetü'd-Diniye, Kahire 2002.
- İLİŞH, Lutz: **Reports Of The State Hermitage Museum LXXIV**, The State Hermitage Publishers, Saint Petersburg 2016.
- İLİYA EN-NASÎBÎ; "Mecalis-u İliya Matrani Nusaybin Neşereha el-Eb Luvîs Şeyho el-Yesûî", **Mecelletü'l-Kadisiye li'l-Ulûmi'l-İnsaniye**, Muhammed Kerim İbrahim Eş-Şemrî (İ'dad, Ta'lik ve Tashih), c.11., Sayı 4, 2008.
- Elia Bar-Senaya History (Opus Chronologicum)**, Joseph Habbi (Çev.), Syriac Academy Publication, Baghdad 1975.
- EL-İSTAHRÎ, İbn İshak İbrahim b. Muhammed el-Farisî; **Kitabı el-Mesâlikü'l-Memâlik**, Beril Matbaası, Liden 1870.
- KABİR, Mafizullah; **The Buwayhid Dynasty of Baghdad (334/946-447/1055)**, Iran Society 12, Calcutta 1964.
- KAHHÂLE, Ömer Rıza (ö. H.1408); **Mu'cemu Kabâili'l-Arabi'l-Kadîme ve'l-Hadise**, c.1, 8. Baskı, Müessetü'r-Risale, Beyrut 1997.
- KÂHYA, Esin; "İbn Butlân", **DİA**, c.19, TDV, Ankara 1999.
- KALLEK, Cengiz; "Şâşî", **DİA**, c.38, TDV, Ankara 2010.
- EL-KALKAŞANDÎ, **Meâsirü'l-İnâfe fi Meâlimi'l-Hilafe**, 2. Baskı, Abdüsettar Ahmed Ferac (Tah.), Matbaatü Hukümetü Kuveyt, Kuveyt 1985.
- KANDEMİR, M. Yaşar; "Abdülgâfir el-Farisî", **DİA**, c.1, TDV, Ankara 1988.
- KAPLAN, İbrahim; **Erken Dönem Müslüman-Hristiyan Teolojik İlişkileri**, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Kelam Anabilim Dalı, Doktora Tezi), Ankara 2006.
- KARAASLAN, Nasuhi Ünal; "Ebu Nüvas", **DİA**, c.10, TDV, Ankara 1994.
- EL-KARŞÎ, Ebu Hafs Ömer Siracüddin b. Muzaffer el-Bekrî, **Harîdetü'l-Acâib ve Ferîdetü'l-Garâib**, Enver Muhammed Zenâtî (Tah.), Mektebetü's-Sekafeti'l-İslamiye, Kahire 2008.
- KATİP ÇELEBÎ, Mustafa Abdullah El-Konstantinî El-Osmanî, **Süllemü'l-Vüsûl İla Tabakâti'l-Fühûl**, c.1-5, Ekmeleddin İhsanoğlu (İşraf ve Takdim), İstanbul 2010.
- EL-KATÎ, Abdülmü'min b. Abdülhak İbn Şemâil Safiyüddin el-Bağdadî el-Hanbelî: **Merâsidü'l-İttilâ' ala Esmâi'l-Emkine ve'l-Bukâ'**, c.1-3, Darü'l-Ciyl, Beyrut H. 1412.
- KAYA, Abdullah; "Başlangıcından 1071'e Kadar Türklerin Anadolu'ya Akınları Hakkında Bir Değerlendirme", **Ekev Akademi Dergisi**, Sayı 18, Bahar 2104.
- KAYA, Mahmut; "Ubeydullah b. Cebraîl", **DİA**, c.6, TDV, Ankara 1992.
- "İbn Ebu Usaybia", **DİA**, c.19, TDV, Ankara 1999.
- KAYAOĞLU, İsmet; **İslam Kurumları Tarihi**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1985
- EL-KAZVİNÎ, Abdülkerim b. Muhammed b. Abdülkerim Ebü'l-Kasım Er-Rafî; **Et-Tedvîn fi Ahbari Kazvîn**, c.1-3, Azizullah Atâridî (Tah.), Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut 1987.

- EL-KAZVİNÎ, Zekeriya b. Muhammed b. Mahmud (ö.682); **Âsarü'l-Bilâd ve Ahbârî'l-İbâd**, Darü's-Sadr Bty.
- KELEŞ, Bahattin; "Selçuklu-Mervanoğulları İlişkisi ve Diyarbekir Bölgesi'nin Selçuklu Hâkimiyetine Alınması", **I. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu**, Diyarbakır (20-22.5.2004), s.209-216.
- KELEŞ, Mahmut Recep; "İbn Hallikan'ın Vefeyatü'l-A'yân İsimli Eserine Göre Selçuklu Biyografileri", **Tarih Okulu Dergisi**, Yıl 11, Sayı 36, 2018. s.316-337.
- KELEŞ, Nevzat; **Şeddâdiler Devleti Tarihi (951-1199)**, (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi, Doktora Tezi), İstanbul 2014.
- KENDRICK, A.F. **Catalogue of Muhammadan Textiles of the Medieval Period**, Authority of the Board of Education, London 1924.
- KESSEL, Grigory "A Fragment from the lost 'Book of Admonition(s) by Abraham Bar Dashandad in 'Risala fi Fadilat al-afaf (Letter on the priority of abstinence) of Elias of Nisibis'" <https://www.academia.edu> (Erişim Tarihi 24.09.2017).
- EL-KETTÂNÎ, Ebu Muhammed Abdüaziz Ahmed b. Muhammed; **Zeylu Tarihi Mevâlidî'l-Ulemâ ve Vefâyâtihim**, Abdullah b. Ahmed b. Süleyman El-Hamd (Tah.), Darü'l-Asime, Riyad H. 1409.
- EL-KİFTÎ, Cemalüddin Ebü'l-Hasan Ali b. Yusuf; **İnbâhü'r-Rüvât ala Enbâhi'n-Nühât**, c.1,4, Muhammed Ebü'l-Fadl İbrahim (Tah.), Darü'l-Fikri'l-Arabî,Kahire 1986.
- KONYAR, Basri; **Diyarbakir Kitabeleri**, c.1,2, Ulus Basımevi Ankara 1936.
- KÖYMEN, Mehmet Altay; **Tuğrul Bey ve Zamanı**, 1. Baskı, Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri 4, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1976.
- EL-KUDÂÎ, Muhammed b. Selamet b. Cafer Eş-Şafî Ebu Abdullah; **Tarihü'l-Kudâi Uyûnü'l-Mearif ve Fünûnu Ahbarî'l-Halâif**, Cemil Abdullah Muhammed El-Mısri (Tah.), Camiatü Ümmü'l-Kurâ 1995.
- KUŞÇU, Ayşe D., "Büyük Selçuklu Devleti'nin Suriye, Filistin ve Mısır Politikasına Dair Bazı Tespitler", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, 2010.
- KÜÇÜK, Mehmet Alparslan; **Ermeniler Arasında Protestanlığın Yayılışı ve Protestan Ermeniler (Türkiye Örneği)**, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi), Ankara 2005
- KÜLEKÇİ, Cahit; **Ermeni, Ermenistan ve Ermenilerin Anadolu'ya Göçleri**, Yeni Türkiye, 60/2014.
- KÜRD ALÎ, Muhammed; **Hıtatü's-Şam**, c.1,6, 3. Baskı, Mektebetü'r-Rûmî, Dimeşk 1983.
- EL-KÜTBÎ, Muhammed b. Şakir; **Fevâtü'l-Vefâyât**, c.1, İhsan Abbas (Tah.), Darü's-Sadr, Beyrut 1973.
- LASTİVERTCS'Î, Aristakes; **Aristakes Lastivertes'i's History**, Robert Bedrosian (Çev.), Source of the Armenian tradition, Newyork 1985.
- Lowick, N.M. and J.E. Cribb, **Coin Hoards**, Volume 5, Billing&Sons Limited, London 1979.
- EL-MAARRÎ, Ebü'l-Alâ; **Risaletü'l-Gufrân**, 9. Baskı, Aişe Abdurrahman Bintü's-Şati (Tah.), Darü'l-Maarif, Kahire 1977.

- EL-MAĞRİBÎ, Ebü'l-Hasan Ali b. Musa b. Said; **Kitâbü'l-Coğrafya**, 1. Baskı, İsmail Gazzî (Tah.), Zahâirü't-Türâsi'l-Arabi, Beyrut 1970.
- EL-MAKDÎSÎ, Şemsüddin Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebubekir el-Beşşâri; **Kitabu Ahsenü't-Takâsim fi Ma'rifeti'l-Akâlim**, Beril Matbaası, Liden 1877.
- **Rihletü'l-Makdisi Ahsenü't-Takâsim fi Ma'rifeti'l-Akâlim**, Beril Matbaası, Liden 1877
- EL-MAKDÎSÎ, Şerefüddin Ali b. Mufaddal b. Ali b. Müferric b. Hatim. B. Hasan b. Cafer; **Kitâbü'l-Erbainü'l-Mertebe ala Tabâkâti'l-Erbain**, Muhammed Salim b. Muhammed b. Cum'an El-İbâdî (Tah.), Edvâü's-Selef, Riyad 1993.
- EL-MAKRÎZÎ, Takyüddin Ebü'l-Abbas Ahmed b. Ali b. Abdülkadir El-Ubeydî; **Es-Sülûk li-Ma'rifet-i Düveli'l-Mülûk**, c.1, 1. Baskı, Muhammed Abdülkadir (Tah.), Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Lübnan 1997.
- **İtti'azü'l-Hünefa bi-Ahbari'l-Eimmeti'l-Fâtımîyyîn ve'l-Hulefa'**, c.2, Muhammed Hilmi Muhammed Ahmed (Tah.), Meclisü'l-A'lâ li-Şüuni'l-İslamiye, Lünetu İhyai't-Turas, Kahire 1996.
- **Kitabü'l-Mevâiz ve'l-İtibar bi-Zikri'l-Hitâti vel'Âsâr**, c.2, 2. Baskı, Mektebetü's-Sikafeti'd-Diniye, Kahire 1987.
- MATRÂKÎZÂDE, Nasûh Silâhî; **Rihletü Matrâkîzâde**, Süphi Nazım Tevfik (Trc.), İmâd Abdüsselam Rauf (Tah.), Darü'l-Kütübi'l-Vataniye, Ebu Dabi 2003.
- EL-MAVSİLÎ, Ammar b. Ali; **el-Muntahab min İlmi'l-Ayni ve İlaciha, Silsiletü't-Türâsi't-Tıbbiyi'l-İslami**, 1. Baskı, Muhammed Ravas Kaleci&Muhammed Zafer El-Vefaî (Tah.), Şirketü'l-Abikan, Riyad 1991.
- MEHMED EMİN ZEKÎ, **Târihü'd-Düvel ve'l-İmâratı'l-Kürdiye fi Ahdi'l-İslamiye**, Matbaatü's-Saade, Mısır 1948.
- **Kürd ve Kürdistan Ünlüleri (Meşâhiru Kurd u Kurdistan)**, 2. Baskı, M. Baban, M. Yağmur, S. Kutlay (Çev.), Apec & Öz-Ge Yayınları, Swedan 1998.
- **Zübde-i Tarih-i Kürd û Kurdistan**, Yedullah Ruşen Erdelan (Farsçaya Çev.), İntişarat-ı Tûs, Tahran 1380.
- MENEYMENE, Hasan; **Tarihu Devleti'l-Büveyhiye, es-Siyasiye ve'l-İktisadiye ve'l-İctimaî ve's-Sikafî Mukataâtı Fars 334-447 945-1055**, Ed-Darü'l-Camia, Byy. 1987
- MERÇİL, Erdoğan; **Gazneliler Devleti Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 24. Dizi, Sayı 11, Ankara 1989.
- “Selçuklularda Rüşvet”, **Belleten**, <http://www.ttk.gov.tr/yayinlarimiz/dergi/belleten-cilt-lxxi-sayi-261-yil-2007-agustos/>, (Erişim tarihi: 08.10.2017)
- “Besâsîri”, **DİA**, c.5, TDV, Ankara 1992.
- “Büveyhîler”, **DİA**, c.6, TDV, Ankara 1992.
- “Mirdâsîler”, **DİA**, c.30, TDV, Ankara 2005.
- “Hazinedar”, **DİA**, c.17, TDV, Ankara 1998.
- “Sipehsâlâr” **DİA**, c.37, TDV, Ankara 2009.
- “Taht”, **DİA**, c.39, TDV, Ankara 2010.
- “Tevkî”, **DİA**, c.41, TDV, Ankara 2012.
- MİCHAEL THE SYRIAN; **The Chronicle of Michael the Great Patriarch of the Syrians**, Translate Robert Bedrosian, Long Branch, N. J., 2013

- **Chronique de Michel le Syrien**, III, Paris 1905.
- MİNORSKY, V.; **Kürtler**, 1. Baskı, Weşanên Halepçe, Köln 1988.
- “Caucassica in teh History of Mayyâfârkîn”, **Bulleten of the School of Oriental and African Studies**, University of London, Vol.13, No 1, 1949, (<http://www.jstor.org> 05.05.2008)
- MİTTWOCH, E; “Ammar”, **İA**, c.1, 5. Baskı, MEB, İstanbul 1978.
- Mücmelü't-Tevârih ve'l-Kısas**, Alırıza Keyânî (Haz.), Tahran Yayın Tarihi Azar1391, www.tarikhfa.com, (Erişim Tarihi 20.06.2017)
- MÜSTEVFÎ, Hamdullah; **Nüzhetu'l-Külûb**, Muhammed Dübeyr Siyakî (Tashih), İntişârât-ı Hadis-i İmrûz, Dimah 1381.
- NAHÇİVÂNÎ, Hinduşah; **Tecârübü's-Selef der Tevârihi Hulefâ ve Vüzerayı İşân**, Abbas İkbâl (Tashih), Kütübhane-i Tahurî, Tahran 1357.
- NÂSİR-I HÜSREV, **Sefernâme**, Yahya Haşap (Arapçaya Çev.), Heyetü'l-Mısıriyeti'l-Amme li'l-Kitap, Kahire 1993.
- **Sefernâme** Muhammed Debîr Siyakî (Tash.), İntişârât-ı Zevâd, Tahran 1379.
- EN-NASİBÎ, İliya; **Kitabü'l-Mecalis li'Mar İliya Mutramı Nusaybin ve Risaletu hu ile'l-Veziri'l-Kamil Ebi'l-Kasım el-Hüseyin b. Ali el-Mağribi**, Nikolai Seleznyov (Tah.), Griffin, Moskova 2018
- NİKİTİN, Basil; **el-Kürd**, Salah Berwarî (Tetkik), Darü'r-Revai', Beyrut 1967.
- NİZAMÜLMÜLK, **Siyasetname**, Nurettin Bayburtligil (Çev.), Dergah Yayınları, 11. Baskı, İstanbul 2015.
- NUHOĞLU, Güller; **Beyhakî Tarihi'ne Göre Gaznelilerde Devlet Teşkilatı ve Kültür**, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Tezi), İstanbul 1995.
- EN-NÜVEYRÎ, Şehabeddin Ahmed b. Abdullah; **Nihayetü'l-Ereb fi Fünûni'l-Edeb**, c.26-27, Necip Mustafa Fevvâz, Hikmet Küşeylî Fevvâz (Tah.), Darü'l-Kütübü'l-İlmiye, Beyrut 2004.
- **Nihayetü'l-Ereb fi Fünûni'l-Edeb**, c.23,28, Abdülmecid Turhîni (Tah.), Darü'l-Kütübü'l-İlmiye, Beyrut 2004.
- OĞUZOĞLU, Yusuf; “Hasankeyf”, **DİA**, c.16, TDV, Ankara 1997.
- OSTROGORSKY, Georg; **Bizans Devleti Tarihi**, Fikret Işıltan (Çev.), Türk Tarih Kurumu Basımevi, 7. Baskı, Ankara 2011.
- EL-ÖMERÎ, Şehabeddin Ahmed b. Yahya İbn Fadlullah; **Mesâlikü'l-Ebsâr fi Memâliki'l-Emsâr**, c.9,11,15,26, 1. Baskı, Kamil Süleyman Cebûrî, Mehdi en-Necm (Tah.), Darü'l-Kütübü'l-İlmiye, Beyrut 2010.
- ÖZAYDIN, Abdülkerim; “Adudüdevle”, **DİA**, c.1, TDV, Ankara 1988
- ÖZCAN, Emine Sonnur; “Anadoluyula Tanışan Türkler'e Kültür Tarihi Açısından Bakışlar”, **Tübitak Bilim ve Teknik Dergisi**, Mukaddime, Sayı 8, 2013.
- ÖZDEMİR, Şuayip; “Tarihi Süreç İçerisinde Nusaybin Medresesinin Bölge Kültürüne Katkıları”, **Makalelerle Mardin III Eğitim-Kültür-Edebiyat**, Mardin İhtisas Kütüphanesi Yayın No:9, İstanbul 2007
- ÖZKAN, Halit; “Vezir el-Mağribi”, **DİA**, c.43, TDV, Ankara 2006.

- ÖZKÖSE, Kadir; “Anadolu’nun Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında Tasavvufi Zümre ve Akımların Rolü”, **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt VII/1, Sivas 2003. Sayfa Aralığı 249-279.
- ÖZKUL, Ümmühan; **Bizans Tarih Yazarlarından İoannes Skylitzes’in, Sinopsis İstoriion Adlı Eserinde Türkler (1025-1057)**, (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Muğla 2013.
- PAKALIN, Mehmet Zeki; **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, c.3, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1993.
- PARLA, Canan; **Türk İslam Şehri Olarak Diyarbakır**, (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji-Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1990.
- PEACOCK, Andrew C. S.; “Nomadic Society and the Sljuq Campaigns in Caucasia”, **İran and the Caucasia**, 9.2, Brill, Leiden 2005
- POOLE, Stanley Lane-; **Catalogue of the Collection of Arabic Coins Preserved in the Khedivial Library at Cairo**, London 1987.
- **Catalogue of Oriental Coins in the British Museum**, Vol. III,IX, Forni Editore Bologna 1967.
- PSELLOS, Mikhael; **Mikahel Psellos’un Khronographia’sı**, 2. Baskı, Işın Demirkent (Çev), Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014.
- RABBİ PETACHÍA, **Travels of Rabbi Petachia of Ratisbon**, A. Benisch (Terc.), Londra 1856
- RİPPER, Thomas; **Diyarbakır Merwanileri İslami Ortaçağ’da Bir Kürt Hanedanı**, Bahar Şahin Fırat (Çev.), Avesta Yayınları, İstanbul 2012. (*Die Merwaniden von Diyar Bakr Eine Kurdische Dynastie im İslamicshen Mittelalter*)
- ROBİNSON, Chase F., “İbn al-Azraq, His “Ta’rikh Mayyafariqin”, and Early Islam”, **Journal of the Royal Asiatic Society**, Cambridge University Press, Third Series, Vol. 6, No. 1, (April 1996).
- RUNCİMAN, Steven; **el-Hadaretü’l-Bizantiye**, 3. Baskı, Abdülaziz Tevfik Cavid (Çev.), Heyetü’l-Misriyetü’l-Amme li’l-KitabKahre 2002.
- ES-SAFEDÎ, Selahaddin Halil b. Aybek; **Kitabü’l-Vâfi bi’l-Vefayât**, Muhammed Arnavut & Türkî Mustafa (Tah.), c. 1,2,5,6,8,11,12,13,16,17,18,19,21, 1. Baskı, Darü’l-İh-yai’t-Türasi’l-Arabî, Beyrut 2000.
- **Nekü’l-Himyân fi Nükketi’l-Umyân**, Matbaatü’l-Cemâliye, Mısır 1911.
- SAĞIR, Güner; “Bizans İmparatorluğu Döneminde Anadolu’da Ermeni Yerleşimleri”, **Tarihte Türkler ve Ermeniler İlkçağ ve Ortaçağ**, TTK, Ankara 2014, c.1, Sayfa Aralığı: 183-205
- SÂİĞ, Süleyman; **Tarihu Maysıl**, c.1, Matbaatü’s-Selefiye, Mısır 1923.
- ES-SALEBÎ, Ebu Mansur Abdülmelik b. Muhammed b. İsmail; **Tuhfetü’l-Vüzerâ**, 1. Baskı, Habib Ali Er-Râvî (Tahkik), Darü’l-Arabiyyeti’l-Mevsuât, Beyrut 2006.
- SALLABÎ, Ali Muhammed; **Devletü’l-Selacika**, Dar İbnü’l-Cevzi, Kahire 2006.
- SAMOUEL D’ANÎ, **Collection D’Historiens Armeniens**, M. Brosset (Çev.), Imprimerie De le Academie Imperiale Des Sciences, Petersburg 1876.
- SARIÇAM, İbrahim- Seyfettin Erşahin; **İslâm Medeniyeti Tarihi**, 3. Baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşl. Ankara 2008.

- SAVCI, Süleyman; **Silvan Tarihi**, Diyarbakır Matbaası, Diyarbakır 1956.
- SAVRAN, Ahmet; “Meyyâfârikîn”, **DİA**, c.29, TDV, Ankara 2004.
- SEİDLER, G.L.; **Bizans Siyasal Düşüncesi**, Mete Tuncay (Çev.), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları no 451, Ankara 1980.
- SELAM, Muhammed Zağlül; **el-Edebu fi Asri'l-Fâtımî**, Münşeatü'l-Maarif, İskenderiye Bty.
- ES-SEM'ÂNÎ, Ebu Sa'd Abdülkerim b. Muhammed b. Mansur Et-Temimî; **el-Ensâb**, c.4,5,6, 1. Baskı, Abdullah Ömer El-Barûdî (Takdim ve Ta'lik), Dârü'l-Cünân, Beyrut 1988.
- **El-Ensâb**, c.1, 1. Baskı, Abdurrahman b. Yahya el-Muallimî el-Yemanî ve Diğherleri (Tah.), Meclis-i Dairetü'l-Me'arifü'l-Osmaniye, Haydarabad 1962.
- **Et-Tahbîr fi Mu'cemi'l-Kebir**, c.1, Münire Navci Salim (Tah.), Riâset-ü Divani'l-Evkâf, Bağdat 1975.
- SEVİM, Ali, **Biyografilerle Selçuklular Tarihi İbnü'l-Adim'in Bugyetü't-taleb fi Tarihi Haleb (Seçmeler)**, 2. Baskı, Ali Sevim (Çev.), Türk Tarih Kurumu, Ankara 1989.
- **Ünlü Selçuklu Komutanları Afşin, Atsız, Artuk ve Aksungur**, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011.
- **Suriye ve Filistin Selçukluları Tarihi**, 3. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2000.
- **Tarihü Meyyafarkikîn ve Âmid'in Mervanlılar Bölümü'nün Yayını Müna-sebetiyle**, <http://www.ttk.gov.tr/yayinlarimiz/vi-turk-tarih-kongresi>, (Erişim Tarihi 4.10.2017).
- SEVİM, Ali, Yaşar Yücel; **Türkiye Tarihi**, c.1, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991.
- SEYFELİ, Canan; “Ermeni Kaynaklarına Göre Batman ve Çevresi” **I. Uluslararası Batman ve Çevresi Tarihi ve Kültürü Sempozyumu**, Batman, (15.17.04.2008), Sayfa Aralığı 20-27.
- SEYYİD, Eymen Fuad; **ed-Devletü'l-Fâtımîye fi Mısır**, 1. Baskı, Darü'l-Misriyetü'l-Lübnaniye, Kahire 1992.
- “Fâtımîler”, **DİA**, c.12, TDV, Ankara 1995.
- “Makrizî”, **DİA**, c.27, TDV, Ankara 2003.
- SEYYİD, Makbul Ahmed; “İbn Hurdazbih”, **DİA**, c.20, TDV, Ankara 1999.
- SİBT İBNÜ'L-CEVZÎ, Şemsüddin Ebü'l-Muzaffer Yusuf b. Kızıoğlu b. Abdullah; **Mir'âtü'z-Zaman fi Tarihi'l-A'yan**, c.1,15,17,18,19,20,21, 1. Baskı, Darü'r-Risaleti'l-Alemiye, Muhammed Berekat&Kamil Muhammed el-Harrât&Ammar Ruhavî (Tah.), Dimeşk 2013.
- ES-SİLEFÎ, Ebu Tahir; **Mü'cemü's-Sefer**, Abdullah Barudî (Tah.), Darü'l-Fikir, Beyrut 1993.
- SİMBAT; **Başkumandan Simbat Vakayinamesi (951-1334)**, Hrant Andreas Yan, TTK Kütüphanesi Basılmamış Tercüme, Ankara 1946.
- SKYLİTZES, John; **A Synopsis Of Byzantine History 811-1057**, John Wortley (Çev.), Cambridge University Press, New York 2010.

- SÖNMEZSOY, Selahaddin “Tarihte Kozluk” **I. Uluslararası Batman ve Çevresi Tarihi ve Kültürü Sempozyumu**, Batman (15.17.04.2008), s. 29-43.
- SÖYLEMEZ, Mehmet Mahfuz; “Meyyâfarikîn (Silvan) Tarihi Üzerine Notlar”, **İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 20, 2009.
- SUBAŞI, Ömer; “XI. Yüzyılda Tao-Klarceti Bölgesinde Türk Hâkimiyeti”, **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic** Volume 8/5 Spring 2013, p. 705-731, Ankara Turkey
- ES-SÜBKÎ, Tacüddin Abdülvahap b. Takyüddin; **Tabakâtü’ş-Şâfiyyeti’l-Kübrâ**, c.4-7, 2. Baskı, Mahmud Muhammed Et-Tannâhî & Abdülfettah Muhammed el-Halv (Tah.), Darü’l-İhyâi’l-Kütübî’l-Arabiyye, Byy. 1918.
- SÜMER, Faruk; “Oğuzlar (Türkmenler)” **Yeni Türkiye**, Yıl 3, Sayı 15, 1997, s.251-260
----- “Ahlat”, **DİA**, c.2, TDV, Ankara 1989.
----- “Oğuzlar” **DİA**, c.33, TDV, Ankara 2007.
- ES-SÜYÛTÎ, El-Hafız Celaleddin Abdurrahman b. Ebubekir; **Tarihü’l-Hülefa**, 2. Baskı, Darü’l-Minhac, Beyrut 2013.
----- **Tabakâtü’l-Hüffâz**, 1. Baskı, Darü’l-Kütübî’l-İlmiye, Beyrut 1983.
----- **Tabakâtü’l-Müfesirîn**, 1. Baskı, Ali Muhammed Ömer (Tah.), Mektebetü Vehbe, Kahire 1976.
----- **Hüsnü’l-Muhâdara fi Tarih-i Mısır ve’l-Kahire**, c.2, 1. Baskı, Muhammed Ebü’l-Fadl İbrahim (Tah.), Dar-ı İhyai’l-Kütübî’l-Arabiye, Byy. 1967.
----- **Bügyetü’l-Vüât fi Tabakâti’l-Luğeviyîn ve’n-Nühât**, c.1, 1. Baskı, Muhammed Ebü’l-Fadl İbrahim (Tah.), Mektebetü’l-Asriye, Beyrut 1964.
- EŞ-ŞABÛSTÎ, Ebü’l-Hasan Ali b. Muhammed; **Ed-Diyârât**, 3. Baskı, Kûrkin Avvâd (Tah.), Darü’r-Râidü’l-Arabiyye, Beyrut 1986.
- ŞAHİNALP, Mehmet Sait; **Şanlıurfa Şehrinin Kuruluş ve Gelişmesi**, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Doktor Tezi), Ankara 2005.
- ŞEKER, Mehmet; “Hil’at”, **DİA**, c.18, TDV, Ankara 1998.
- ŞEREF HAN BİTLİSÎ, **Şerefnâme**, Mehmet Emin Bozarslan (Çev.), Deng Yayınları, Byy. 1998.
----- **Şerefnâme Kürt Tarihi**, c.1, Mehmet Emin Bozarslan (Çev.), Ant Yayınları, İstanbul 1971.
----- **Şerefnâme**, Naşir Ferecullah Zeki El-Kürdî, Mısır 1005.
- ŞEŞEN, Ramazan; “Harran”, **DİA**, c.16, TDV, Ankara 1997.
- ŞEYHO, Luvîs; **Vüzerâü’n-Nasraniye ve Kitâbuhâ fi’l-İslam**, el-Eb Kemil Haşime el-Yesûi (Tah.), Mektebetü’l-Bülusiyye, Lübnan 1987.
----- **Kitabu Şuarai’n-Nasraniye Ba’de’l-İslam, el-Kismü’s-Sani Şuarâü’d-Devleti’l-Abbasiye**, Matbaatü Abai’l-Yesuiyyin, Beyrut 1926.
- ŞEYH ALEVÎ b. Abdülkadir es-Sukâk ve Diğerleri, **Mevsuatü’t-Tarihiye**, Şeyh Ale vi b. Abdülkadir Es-Sukâk ve Diğerleri (Haz.) c.3, Mektebetü’ş-Şamile, Yayımlayan Dürerü’s-Sünniye Dorar.net.
- EŞ-ŞİRAZÎ, Ebu İshak İbrahim b. Ali; **Tabakâtü’l-Hulefâ**, 1. Baskı, İhsan Abbas (Tah.), Darü’r-Râidi’l-Arabî, Beyrut 1970.

- EŞ-ŞÎRÂZÎ, El-Müeyyed fi'd-Dîn Hibetullah b. Musa b. Davud; **Sîretü'l-Müeyyed fi'd-Dîn ed-Dâ'iyu'd-Du'ât**, Muhammed Kamil Hüseyin (Tah.), Dârü'l-Kâtibü'l-Mısriye, Kahire 1949.
- **Dîvânü'l-Müeyyed fi'd-Dîn ed-Dâ'iyu'd-Du'ât**, Muhammed Kamil Hüseyin (Tah.), Dârü'l-Kâtibü'l-Mısriye, Kahire 1949.
- EŞ-ŞÎNTERÎNÎ İbn Bessâm Ebü'l-Hasan Ali; **ez-Zahîre fi Mehâsini Ehli'l-Cezîre**, c.4, 1. Baskı, İhsan Abbas (Tah.), Darü's-Sakâfe, Beyrut 1979.
- TALAY, Aydın; **Yıkılan Bir Şehrin Anatomisi**, Van Belediyesi Başkanlığı Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yayın No:2, İstanbul 1996.
- TARON, Stephanos von; **Des Stephanos von Taron Armenische Geschichte**, B. G. Teubner, Leipzig 1907
- TEZCAN, Hülya; "Ferace", **DİA**, c.12, TDV, Ankara 1995.
- THOMAS, David; Alex Mallett; **Christian- Muslim Relations A Biographical History Volume 3 (1050-1200)**, Volume 15, Brill, Leiden-Boston 2011.
- ET-TÎHAMÎ, Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed; **Divan-ı Ebi'l-Hasan Ali b. Muhammed Et-Tihâmî**, 1.Baskı, Muhammed b. Abdurrahman Er-Rebi' (Tah.), Mektebü'l-Meârif, Riyad 1982.
- TOKUŞ, Ömer; "Urfa ve Çevresinde Bir Arap Emirliği "Nümeyriler" (990-11. Yüzyılın sonlarına kadar)" **I. Uluslararası İslâm Tarihi ve Medeniyetinde Şanlıurfa Sempozyumu**, Şanlıurfa (25-27.03.2016), Sayfa Aralığı 143-162.
- TOMAR, Cengiz; "Mağribîler", **DİA**, c.37, TDV, Ankara 2003.
- "Nümeyr b. Âmir", **DİA**, c.33, TDV, Ankara 2007.
- "İbnü'l-Fyvâtî", **DİA**, c.21, TDV, Ankara 2000
- TUFANTOZ, Abdurrahim; **Ortaçağda Diyarbekir Mervanoğulları/990-1085**, Aça Yayınları, Ankara 2005.
- "Mervanîler", **DİA**, c.29, TDV, Ankara 2004.
- "Nasrüddevle", **DİA**, c.32, TDV, Ankara 2006.
- ET-TULAYTİLÎ, Er-Râbî Bünyamin b. Yune El-Enbârî El-Endülüsî; **Rihletü Bünyamin et-Tulaytilî**, Azra Haddad (Çev.), Ebudabi 2002.
- TUNCEL, Metin; "Nusaybin", **DİA**, c.33, TDV, Ankara 2007.
- "Bitlis", **DİA**, c.6, TDV, Ankara 1992.
- "Siirt", **DİA**, c.37, TDV, Ankara 2009.
- TUNCEL, Metin; Abdülkerim Özaydın; "Cizre", **DİA**, c.8, TDV, Ankara 1993.
- TURAN, Ahmet Nezihî; "Şanlıurfa", **DİA**, c.38, TDV, Ankara 2010.
- UMAR, Bilge; **Türkiye'deki Tarihsel Adlar**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1993.
- URFALI MATEOS, **Urfalı Mateos Vekayi-nâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)**, 3. Baskı, Hrant D. Andreasyan (Çev.), TTK, Ankara 2000.
- **Chronique De Matthieu D'Edesse (962-1136)**, Çeviren M. Eduard Dulaurier, Continuation De Gregorie Le Pretre, Jusqu'en 1162.
- **Tarihu Meta er-Rehavî (El-Efrenç (Es-Salibiyyûn), el-Müslimûn, el-Ermen)**, Mahmud Muhammed Er-Rüveydî&Abdurrahim Mustafa (Tercüme Ta'lik), Mektebetü'l-Vataniye, Ürdün 2009.

- ÜÇOK, Bahriye; **İslam Tarihi Emevîler-Abbasîler**, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları 84, Sevinç Matbaası Ankara 1968.
- ÜNAL, Mehmet Ali; **Osmanlı Müesseseleri Tarihi**, Kardelen Kitabevi, Isparta 1998.
- ÜNALAN, Sıddık “Mervanoğulları Döneminde Diyarbakır”, **I. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu**, Diyarbakır (20-22.05.2004), Sayfa Aralığı 169-187.
- “Mervanoğullarının Kuruluşu ve Selçuklu Devleti’nin Hâkimiyetine Girişi” **Yeni Türkiye**, Yıl 8, 2002, Sayı 44, Sayfa Aralığı 44-58.
- “XII. Yüzyıl Kaynaklarından İbnü’l-Ezrak’a Göre Batman ve Yöresi Tarihi Hakkında Bazı Değerlendirmeler”, **I. Uluslararası Batman ve Çevresi Tarihi ve Kültürü Sempozyumu**, Batman (15-17.04.2008), s.341-353.
- VASİLİEV, A. A.; **Bizans İmparatorluğu Tarihi**, c.1, Arif Müfid Mansel (Çev.), Maarif Matbaası, Ankara 1943.
- VENNING, Timothy; **A Chronology Of The Byzantine Empire**, Palgrave Macmillan, New York 2006.
- VİDA, C. Levi Della; “Nümeyr”, **İA**, c.9, MEB, İstanbul 1964.
- VİLLARD, Ugo Monneret de; “Una iscrizione Marwanide su stoffa del secolo XI nella Basilica di S. Ambrogio a Milano”, **Oriente Moderno**, 20 (1940) 10, s.504- 506.
- EL-YAFİÎ, Ebu Muhammed Afifüddin Abdullah b. As’ad b. Ali b. Süleyman; **Mir’atü’l-Cinan ve İbretü’l-Yakzan Marifet-i ma Yu’tebiru min Havadisi’z-Zaman**, c.3, 1. Baskı, Darü’l-Kütübü’l-İlmiyye, Lübnan 1997.
- YAVUZ, Yusuf Şevki; Casim Avcı; “İbnü’l-Cevzî, Ebü’l-Ferec”, **DİA**, c.20, TDV, Ankara 1999.
- YAZ, Arafat; “Mervânî Emiri Nasrüddevle Ahmed b. Mervân Dönemi Devlet Sınırları”, **DÜİFD**, c.19, Sayı 1, 2017/1, Diyarbakır 2017, s.137-196.
- EL-YEMENÎ, Muhammed b. Yusuf b. Yakup Ebu Abdullah Bahaüddin El-Cündî; **Es-Sülûk fi Tabakâti’l-Ulemâi ve’l-Mülûk**, c.2, 2. Baskı, Muhammed b. Ali b. Hüseyin El-Ekû El-Havâli (Tah.), Mektebetü’l-İrşâd, Sanâ 1995.
- YILMAZ, Mustafa; **Anadolu’nun Türkleşmesi ve Türkmenlerin Etkisi**, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Eskişehir 2004.
- YÛSUF, Abdurrahîb; **Ed-Devletü’l-Düstekiye fi Kürdistani’l-Vüstâ**, c.1, Matbaatü’l-Livâ, 1. Baskı, Bağdat 1972.
- **Ed-Devletü’l-Düstekiyetü fi Kürdistani’l-Vüstâ**, c.2, Dâr Ârâs, Erbil 2001.
- YÜKSEL, Müfit; “Ali bin Ahmed el-Âmidî ve Erken Dönem Diyarbakır Ulemasından Bazıları” **I. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu**, Diyarbakır (20-22.05.2004), s.633-639.
- ZAPOROZTHES, V. M.; **The Seljuks**, European Academy of Natural Sciences, Hannover 2012.
- EZ-ZEHEBÎ, el-Hâfız Şemsüddin Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kaymaz; **el İber fi Haber men Gaber**, c.2, Ebu Hacer Muhammed Es-Said b. Besyûnî Zağlûl (Tah.), Darü’l-Kitabü’l-İlmiye, Beyrut 1985.
- **Siyeru A’lâmi’n-Nübela**, c.15,17,18,20 11. Baskı, Şuayb Arnavût & İbrahim Zeybek (Tah.), Müessesetü’r-Risale, Beyrut 1996.

- **Mîzanü'l-İ'tidâl fi Nakdi'r-Ricâl**, c. 2,3, Ali Muhammed Becâvî (Tah.), Darü'l-Ma'rife li'Tabaa ve'n-Neşr, Beyrut 1963.
- **Tarihü'l-İslam ve Vefayati'l-Meşahir ve'l-A'lâm**, c.9,10,28 1. Baskı, Beşâr Avvâd Ma'rûf (Tah.), Darü'l-Garbi'l-İslamî, By. 2003.
- **Kitabu Müştebeh fi Esmâi'r-Ricâl**, Beril Matbaası, Liden 1863.
- **El-Muîn fi Tabakâti'l-Muhaddisîn**, Hammâm Abdurrahim Said (Tah.), Darü'l-Furkân, Amman 1404.
- **Kitab-ı Tezkiretü'l-Huffâz**, c.4, Darü'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut Bty.
- **Ma'rifetü'l-Kurrâi'l-Kibâr Alâ Tabakât ve'l-A'sâr**, c.1, 2. Baskı, Beşşâr Avvad ma'ruf & Şuayb Arnavud & Salih Mehdi Abbas (Tah.), Müeesesetü'r-Risale, Beyrut 1988.
- **Ma'rifetü'l-Kurrâi'l-Kibâr Alâ Tabakât ve'l-A'sâr**, c.2, Tayyar Altıkulaç, İstanbul 1995.
- ZENGİN, Burhan; **Hasankeyf Tarihi ve Tarihi Eserleri**, Kariyer Matbaacılık, Ankara 1994.
- EZ-ZERİKLÎ, Hayrû'd-dîn; **el-A'lâm**, c.1, Darü'l-İlim li'l-Melâyîn, Beyrut 1085.
- ZETTERSEEN, K. W., "Mervaniler", **İA**, c.7, MEB, İstanbul 1979
- ZONARAS, Ioannes; **Tarihlerin Özeti**, Bilge Umar (Çev.), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2008.
- ZORLU, Cem; "İlk İslam Coğrafyacılarına Göre 'Diyarbakır' ", **I. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu**, Diyarbakır (20-22.05.2004), s. 849-861.
- <http://www.ttk.gov.tr/index.php?Page=Sayfa&No=385> (E.T. 20.06.2016)
- <http://www.dorar.net/history/search?skeys=%D9%86%D8%B5%D8%B1+%D8%A7%D9%84%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%A9%09&page=18> (Erişim Tarihi 19.05.2017)
- <http://www.islamtarihikaynaklari.com/index.php/islam-tarihi-kitaplari> (Erişim Tarihi: 07.05.2018)
- http://www.discoverislamicart.org/database_item.php?id=object;isl;pa;mus01;50;en (Erişim Tarihi 13.05.2018)
- <https://www.haberler.com/diyarbakir-surlari-88-yil-once-yikimdan> (Erişim Tarihi: 08.04.2019)
- https://db.stevealbum.com/php/chap_rtl.php?site=1&lang=1&sale=256&chapter=6&page=1 (Erişim Tarihi 20.10.2018)
- <https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=76437> (Erişim Tarihi: 27.05.2017)
- <http://numismatics.org/collection/1949.163.160?lang=tr> (Erişim Tarihi: 26.05.2017)